

1911-99

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 6 FRT, 1/2 ÉVRE 3 FRT,
1/4 ÉVRE 1 FRT. 50 KR. EGY SZÁM 15 KR.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KOZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, BELKÖZÉP-UTCA 11. SZ.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

Kérjük az előfizetések megújítását.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

Állatforgalmunk szabályozása Ausztriával. <i>J. L.</i>	529
Talajferő-fenntartás. II. <i>Kiss Lajos</i>	530
A sertésvész elleni serummal elért eredményről. II. <i>Betegh Lajos</i>	532
Házi állataink élősdiei. <i>B. S. dr.</i>	533
Kisebbszakközlemények	534
Irodalmi szemle:	
Külföldi lapokból. <i>S.</i>	534
Kormányintézkedések	535
Vegyes közlemények	535
Közigazdaság, üzlet, forgalom:	
Ankét a telepítés dolgában	536
Szakelőadásokat a népek. <i>N. H.</i>	536
Hirdetések	

Állatforgalmunk szabályozása Ausztriával.

Végre tehát megértük, hogy állatforgalmunk a közös vámterületen belől egységes és méltányos alapon rendeztetett. Régi vágyaink és jogos óhajtásaink teljesültek ez által, mely után sok sok panasz és sok méltatlanul szenvedett károsodás szűnik meg nálunk. Bizonyára nincsen szüksége senkinek emlékeztetőre az eddigi állapotok jellemzéséről, hiszen azt a nyomasztó bizonytalanságot, melyek között Ausztriába irányult állat kivitelünk mind maig tengődött, mindenki ismeri, mindenki érezte. Az egyes tartományi kormányok alig vettek hirt valamely ragadós betegségnek hazánk területén való fellépéséről, azonnal elárasztottak bennünket a bevitelt tilalmazó rendeleteikkel; máskor pedig minden ok nélkül, olyan szigorú feltételekhez kötötték a bevitelt, hogy annak eleget tenni, vagy a mellett állatokat haszonnal bevinni, teljesen lehetetlen volt.

Általában eddig a tartományi kormányzóságok különböző eljárásán, egyoldalú fel-fogásán, sokszor pedig szeszélyeskedésén hányódott állat kivitelünk ügye, annyira, hogy ezek különböző rendelkezései a közös vámterület fogalmát is sokszor illuzoriussá tették.

Feltétlen elismerés illeti tehát földmívelésügyi kormányunkat, hogy ennek a tartathatatlan és ránk nézve érzékeny károsodással egybe kapcsolt állapotnak, az új kiegyezés keretében véget vetett.

Hisszük és tudjuk, hogy ez nem volt könnyű, mert hiszen először is a tartományi kormányok hatásköréből kellett lecsipni azt a részt, melylyel ellenünk oly előszeretettel síkra szálltak.

A helyzet előnyös változásának alapköve ugyanis az, hogy most már Ausztriában is kizárólag a földmívelésügyi kormány intézi az állatforgalom ügyeit, minélfogva az új egyezségből folyó minden intézkedés Ausztria összes tartományaira egyenlően kötelező. Ránknézve tehát az állatforgalom tekintetéből nem léteznek többé a tartományi kormányzóságok, az ő külön érdekeikkel és külön gazdasági stb. politikájukkal.

E mellett az állatforgalom lebonyolítása egységes alapra fektetett, arra az alapra, melyet mi már rég emlegetünk, s melyre már a közös vámterület megalkotásakor kellett volna azt fektetni. Ennek az alapnak tiszta fogalma a következőkben van.

»A monarchia egyik államából származó állatok, állati termények és ragályfogó tárgyak a másik államban elvileg nem kezelhetők másképen, mint a saját területéről származó hasonló szállítmányok.«

»Ehhez képest olyan szállítmányok, melyek járványmentes vidékekről származnak és a rendeltetési helyen egészségesen érkeznek meg, a másik államban szabad forgalomba bocsáttatnak. Ha valamely beérkezett szállítmányban ragadós állati betegség jelenléte állapítható meg, az ilyen szállítmány visszaküldhető. Ilyen betegség behurczolása esetén, vagy annak különösen valamely határmenti kerületben (járásban) való uralgása idején a betegség iránt fogékony állatfaj bevitelére korlátozható, vagy tilalmazható.«

Ezek szerint tehát Ausztria területe ráknézve most már belföld és nem csak névleg, hanem igazán is közös terület, melyre állatainkat és ezek terményeit ugyanazon feltételek mellett szállíthatjuk, mint itthon egyik megyéből a másikba.

Az ebben rejlő előnyök nem szorulnak magyarázatra, de hogy milyen feltételek szigorú betartása mellett válhat igazán hasznunkra és előnyünkre, földmívelésügyi kormányunk ezen vívmánya, arról helyén való lesz egyet s mászt már ezen alkalommal elmondani.

Az állatforgalom és kereskedés szabályozásának olykor korlátozásának itthon is az a célja, hogy a ragadós állati betegségek vészmentes helyekre át ne hurczoltassanak. E miatt létesítettek azok a szigorú szabályok, melyek a belföldi forgalomban is sokszor okoznak kellemetlenséget, sőt anyagi károsodásokat is. Ha ez a veszedelem nem kísérné az állatforgalmat, vagy ritkábban merülne fel, mint eddig, a tilalmak és korlátozások is enyhülnének; viszont akár milyen őszinteséggel igyekeznek a kormányok a szabad forgalom utját egyengetni,

A legjobb magvak

legolcsóbb beszerzési

forrása

MAUTHNER ÖDÖN

cs. és kir.

udvari szállító,

József főherceg Ő cs. és kir. Fensége udvari szállítója, a román király Ő Fensége udvari szállítója. Ferdinánd bolgár fejedelem Ő kir. Fensége udvari szállítója, a Szerb király Ő Fensége udvari szállítója, Fülöp szász-coburg-góthai herceg Ő kir. Fensége udvari szállítója

magkereskedése

BUDAPESTEN,

VI. ANDRÁSSY-ÚT 23-İK SZÁM. (28.)

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Sárga János Ékszerész és órász.

KOLOZSVÁRT,

Wesselényi Miklós-utca 11. szám.

Nagy raktárt tart mindennemű arany, ezüst és drágakő ékszeréből. Arany, ezüst, acél, nikkel fali és ébresztő órákból.

Készít új ékszerket a legszebb kivitelben, valamint ékszer és óra javításokat pontosan.

Képes nagy árjegyzék ingyen és bérmentve.

Részletfizetésre kedvező feltételek mellett.

SÁRGA GERGELY

fehérnemű-, vászon- és férfi divat raktára

Kolozsvárt, Wesselényi Miklós-utca (Belhid-utca) 8. sz.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses figyelmét felhívni a tavaszi idényre dúsan felszerelt

RAKTÁRAMRA,

u. m. mindennemű kész női, férfi és gyermek fehérneműk, fehér és színes asztalneműk, Cliftonok, Crecsz bolandí és rumburgi vásznak, ággy- és asztalterítők, függöny, szőnyeg és paplanok. Valódi színtartó mosó kelmék, új zsefr, kreton és batiszt. Keztyűk, hamsnyak, Nap- és esőernyők.

Miután a n. é. közönség szíves pártfogását kérem, bátor vagyok megjegyezni, hogy nálam legszolidabb kiszolgálás és a legolcsóbb árak szerepelnek.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Vagyok kiváló tisztelettel

SÁRGA GERGELY

KOLOZSVÁRT, Wesselényi Miklós-utca 8. szám

(120.)

ha nyomukban a ragályos betegségek fellépése mind sürűbben észlelhető, kényszerülve lesznek ismét szigorúbb rendszabályokat alkalmazni, mivel egy ország, vagy az egyes országrészek állatállományának egészségi állapota a hathatós védelmet szükségessé teszi.

Azok az engedmények tehát, melyeket az új egyezmény az ausztriai forgalomban részünkre biztosít, csak úgy lesznek ránk nézve igazán hasznosak, ha állatállományunkat a ragályos betegségektől itthon kellően óvjuk és azok vérszűrését biztosítani tudjuk.

Mivel pedig ebben a tekintetben nem állunk még azon a fokon, a melyen csak némi körültekintés mellett is állhatnánk, nagyon helyesnek és üdvösnek tartjuk azon szabályokat, melyeknek szigorú betartásához köttetett az Ausztriába való állatszállítás.

Ezen szabályok legfontosabbja az, hogy külön engedély nélkül csak olyan területről vihetők be az állatok, melynek kerületén és környékén 40 nap óta a szállítandó állatfajra veszélyes ragadós betegség nem lépett fel; a másik szintén fontos része pedig az, hogy ha a szállítmányban megérkezésekor ragadós betegségben szenvedő állat találatik, az a feladó állomásra vissza küldhető.

Ezek az intézkedések kölcsönösek, tehát mi is így járhatunk el az Ausztriából hozzánk behozandó állatszállítmányokkal. Hogy aztán az önkénykedés gyanúja, vagy lehetősége kizárassék, az ilyen betegségek megállapításához osztrák területre magyar, magyar területre pedig osztrák állatorvosok is meghívhatók; a bécsi vásárra pedig jogot nyertünk állandóan egy magyar állatorvos kirendelésére, melynek alapján oda az már ki is rendeltetett.

Az elvi megállapodások kijátszásának lehetősége tehát meglehetősen kivan zárva és egyben arra is megtétezt minden lehető, hogy beteg, vagy fertőzött állatok forgalomba ne jussanak.

Mindezek mellett azonban nagy és fontos kötelesség hárul reánk is, így mindenekelőtt félre kell tenni az előítéleteket s az állategészségügyi szabályok szigorú és lelkiismeretes betartására kell elhatározni magunkat, mert e nélkül nem javulnak itthon az állapotok és minden előny, mely számunkra megadatott, kivivatott, csak írott malaszt marad.

Jól tudjuk mi azt is, hogy állategészségügyi viszonyaink mai állapotának nem csupán a gazdák az okai, mert hiszen sok helyen úgy áll ez az ügy, hogy az egyeseknek legnagyobb buzgalma és lelkiismeret-

tessége mellett sem lendül jobbra az állapot, mert a nagy tömeg, a nép, semmiféle ellenőrzés alatt sem áll, felvilágosítást ezen a téren követett mulasztásainak következményeiről nem nyer, sőt a nyilvánvaló elnézések közül még arra a feltevésre is jutott már, hogy a titkolódzásokkal magának is, a köznek is és a hatóságnak is — melynek dolgát ez által kevesbiti — kedves és hasznos szolgálatot tesz.

Ezek tudatában is hiszünk és bizunk földmívelésügyi kormányunk erélyességében, hogy a jobbak és fölvilágosodottabbak támogatásával rátalál majd a szeg fejére és az állategészségügyi szolgálat megfelelő szervezése útján, az egyes hatóságok tevékenységét kellőképpen fokozandja, az ellenőrzést minden vonalon hathatósabbá teszi és a részleteknél mutatkozó hiányosságokat megfelelő rendeletek útján előszlatja.

Kivánjuk, hogy minél előbb így legyen, mert nagy okaink vannak attól tartani, hogy magunkra hagyva, magunk fogjuk idő előtt becsukni a most előttünk nagy fáradsággal feltárt kaput.

J. I.

Talajerő-fenntartás.

II.

II. A talajerő fenntartása a növényi tápanyagok visszapótlása által.

Liebig szerint a talajból a növények által elvont összes ásványi alkotórészek pótlandók vissza, a szerves tápanyagok pedig nem. Későbbi tapasztalatok szerint azonban az ásványi alkotórészek közül is csak azok kívánnak tökéletes visszapótlást, melyek rendszerint csekély mennyiségben foglaltatnak a talajban és tömegesen vonatnak ki onnan növénytermelés által — így a Káli és Phosphorsav, mert a harmadik legfontosabb ásványi tápanyag — a nitrogén — a légkörből tekintélyes — bár nem kielégítő — mennyiségben kerül újra vissza a földbe, hol pillangósok termelése esetén raktároztatik s így csak részleges visszapótlásról lehet szó — mit különben munkám előbbi részeiben leírtam.

Azonban kulturnövényeink túlnyomó többségben nitrogén fogyasztók, melyeknek termelése esetén a nitrogén ép oly teljes visszapótlást követel, mint akár a káli, akár a phosphorsav, minélfogva a talajerő fenntartásának biztosítása szempontjából trágya alakjában adandó a földnek az onnan származó terményekben foglalt káli és phosphorsav s a nitrogén fogyasztó növényekben foglalt nitrogén.

A visszapótlás mérvéről tápanyag mérlegek útján nyerhetünk felvilágosítást és pedig:

1. A tápanyag mérleg a szántóföld összes terményeire terjed. Az egész szántóföld területéről nyert terményekben foglalt nitrogént, phosphorsavat és káliát kiszámítjuk, ezzel szemben kiszámítjuk a visszapótlásra szánt trágya nitrogén, phosphorsav és káli tartalmát, összehasonlítjuk a kettőt, — midőn kitűnik, hogy vajjon az általunk produkálható trágya tartalmazza-e az említett tápanyagokat szükséges

mennyiségben? s ha arra a tapasztalatra jövünk, hogy igen! akkor istálló-trágya alkalmazása is elég, — ellenben műtrágyával kell pótoljuk a hiányzó mennyiséget.

Ezen munkában példaképen szereplő 200 holdas gazdaság — melyből 162 k. hold szántó és 38 k. hold rét — illetéknépeni nitrogén, phosphor, sav és káli igényessége világos lesz a következőkből:

	nitrogén	phosphorsav	káli
	kilogramm		
1 q zabosbükönyben van	1.85	0.63	2.40
1 " búzaszemben	2.00	0.87	0.55
1 " " szalmában	0.60	0.22	0.63
1 " tengeri szemben	1.60	0.57	0.37
1 " " szárbán	0.90	0.35	1.54
1 " répában	0.20	0.08	0.50
1 " árpa szemben	1.51	0.80	0.48
1 " " szalmában	0.55	0.20	1.06
1 " csalamádében	0.27	0.10	0.40
1 " rozs szemben	1.83	0.86	0.58
1 " " szalmában	0.50	0.25	0.86

Az egész területen termelt növényekkel kivétetik a talajból:

	nitrogén	phosphorsav	káli
	kilogramm		
27 hold zabos büköny a 18.75 q. = 506.25 q.	936.6	318.9	121.5
27 hold búzaszem a 10.0 q. = 270.0 q.	540.0	234.9	148.5
27 hold búza-szalma a 16.0 q. = 432.0 q.	259.2	95.0	272.2
13.5 hold tengeri szem a 14.0 q. = 189.0 q.	302.4	107.7	69.9
13.5 hold tengeri szár a 16.0 q. = 216.0 q.	194.4	75.6	332.6
13.5 hold répa a 200.0 q. = 2700.0 q.	540.0	216.0	1350.0
27 hold árpaszem a 10.0 q. = 270.0 q.	407.7	216.0	129.6
27 hold árpa-szalma a 14.0 q. = 378.0 q.	207.9	75.6	400.7
27 hold csalamádé a 200.0 q. = 5400.0 q.	1458.0	540.0	2160.0
27 hold rozs-szem a 10.0 q. = 270.0 q.	494.1	232.2	156.6
27 hold rozs-szalma a 16.0 q. = 432.0 q.	216.0	108.0	371.5
Összesen:	5556.3	2219.9	6606.6

Hogy pedig elégséges-e a már kiszámított istálló trágya ezen mennyiség visszapótlására? megtudhatjuk a következőkből:

I. esetben 162 kat. hold szántóföld trágya-szükséglete 10.260 q.

	nitrogén	phosphorsav	káli
	kilogramm		
Egy méterm. istálló-trágya tartalmaz	0.50	0.26	0.63
s így 10.260 q. tartalmaz	5130.0	2667.6	6463.8
összehasonlítva pedig a termésekkel elvont nitrogén, phosphorsav és káli mennyiségekkel	5546.3	2219.9	6606.6
lesz	426.3	447.7	142.8

Látni tehát, hogy nitrogén és káli kevesebb van a trágyában, mint a mennyit a talajból elvonunk s így műtrágya alkalmazása válik szükségessé, — míg phosphorsav 447.7 kg.-mal van több a szükségesnél.

II-ik esetben 162 kat. hold szántóföld istállótrágya-szükséglete közép-terjes gazdálkodás mellett: 9720 q.

Telephon: 198.

Solymosy és Társa betéti társaság.

Gépgyár és Vasöntöde

Sörgönyök: Solymosy gépgyár.

Kolozsvár.

Álló és fekvő gőzgépek, szivattyúk, sajtók

— TELJES SZESZGYÁRI-, MALOM ÉS TÉGLAGYÁRI BERENDEZÉSEK. —

Gőzkazánok, Vízkerékek, Turbinák.

GAZDASÁGI GÉPEK:

Cséplőgépek, Járgányok, Rosták, Trieurök, Szecskavágók, Boronák, széna- és szőlőprések stb.

Fémöntvények. — Oszlopok. — Csigalépcsők. Külön osztály: EKÉK.

	nitrogén	phosphorsav	káli
	kilogramm		
Van pedig benne . . .	4860.0	2527.2	6123.6
Összehasonlítva a termé- sekkel elvont nitrogén, phosphorsav és káli- mennyiséggel . . .	5371.0	2156.9	6466.6
lesz . . .	511.0	370.6	343.0

s így a nitrogén és káli visszapotlása még nagyobb mérvű kell legyen, mint előbb, — míg a phosphorsav itt is fölöslegben van.

De ha vesszük azon trágyamennyiséget, melyet már sokszor említett, 162 kat. hold szántó és 38 kat. hold rétből álló gazdaság képes egy éven át produkálni, aligha nem találunk kielégítő eredményt.

	nitrogén	phosphorsav	káli
	kilogramm		
A termelt 10714.84 q. is- tálló-trágyában van . . .	5337.4	2785.9	6750.3
Összehasonlítva a termé- sekkel elvont nitrogén, phosphorsav és káli- mennyiséggel . . .	5371.0	2156.9	6466.6
lesz . . .	13.6	629.0	283.7

Itt tehát visszapotlást csak a nitrogén igényel, mit műtrágyában adhatunk leginkább meg.

	I. esetben	II. esetben	III. esetben
Nitrogén visszapotlása legalkalmasabba chili- salétrom, melyből kell 27.5 q.	33.0 q.	0.9 q.	—
a káli-hiány pótlására koncentrált kálisókból 5.1 q.	9.6 q.	—	—
phosphorsav-hiány pótlására . . .	—	—	—

2. Sokkal egyszerűbb azonban azon mérlegezési mód, midőn kiadásba csak a gazdaságból eladott növényi és állati termékek tételnek, bevételbe pedig a gazdaságba kívülről került takarmány és trágya-anyagokban foglalt növényi tápanyagok.

Eladatik pedig jelen 162 kat. hold szántó és 38 kat. hold rétből álló gazdaságban:

	nitrogén	phosphorsav	káli
	kilogramm		
200 q. búzában . . .	400.0	174.0	110.0
100 „ tengeriben . . .	160.0	57.0	37.0
170 „ árpában . . .	256.7	136.0	81.6
220 „ rozsbán . . .	402.6	189.2	127.6
10000 kg. tejben . . .	60.0	20.0	17.0
800 „ borjuban . . .	20.0	11.2	1.9
3750 „ hizómarhában . . .	101.25	71.25	6.37

Kivitt összeg: 1399.38 658.29 379.58

Évenkénti behozatal:

350 q. réti szénában . . .	514.5	143.5	462.0
150 „ korpában . . .	375.0	390.0	210.0
70 „ zabban . . .	115.5	49.0	33.6

Összesen: 1005.0 582.5 705.6

Összehasonlítva a kivitellel, lesz . . . 394.38 76.24 325.48

A nitrogén és phosphorsavnál hiány, a káliumnál többlet van.

A hiányzó nitrogén szükségletet kielégíti a gazdaságban termelt: 506.25 q. zabosbükknöy szénában foglalt bükknöyben 506.20 kg. nitrogén, mely úgy tekinthető, mint a mely a légkörből származott.

Igy tehát a nitrogén visszapotlást nem kíván, az már megadatott a termelt zabosbükknöyvel, hanem igen is kíván visszapotlást a phosphorsav, mit phosphát-trágyák alkalmazásával eszközölhetünk. Ez esetben a hiányzó 75.14 kg. phosphorsav fedezésére elégséges:

Csontliszt-szuperfoszfátból . . .	4.3 q.
Csontszén-szuperfoszfátból . . .	6.6 „
Thomás-salaklisztből . . .	6.6 „

Azonban még ez sem nyújt teljes tájékozást a tápanyag tökéletes visszapotlása iránt, hogy tökéletes visszapotlás daczára az egyes növények igényeikben kielégítést nyertek-e? mert könnyen megtörténhetik, hogy visszapotolt istálló-trágyában az egyes növények tápanyaga nincs benne kellő mértékben. Ennek javítását célozza egy 3-ik, a

Drechsler-féle eljárás, mely szerint a trágyázás közvetlen célja a növények tápanyag-szükségletének fedezése. Mely abból az élvől indul ki, hogy nem a föld, hanem a növények trágyázandók, — oda irányul tehát, hogy a talajbani kész növényi tápanyag kiegészítések annyira, hogy normális termés elérése szempontjából a növényeknek elég tápanyag álljon rendelkezésre.

Az ismert 162 hold szántó és 38 hold kaszálóból álló gazdaságban az egyes növények tápanyag-szükséglete:

1. Zabos bükknöy,
2. Búza,
3. 1/2 tengeri, 1/2 répa,
4. Arpa,
5. Csalamádé,
6. Rozs,

A zabos bükknöy 27 holdas fordája . . . . . à 230 q. = 6210 q.
A csalamádé és rozs fordája . . . . . à 150 „ = 4050 „
középérett istálló-trágyát kap . . . . . 10260 q.

	nitrogén	phosphorsav	káli
	kilogramm		
10260 q. istálló-trágyában van . . .	5130.0	2667.6	6463.8

A növények tápanyag-mérlegezése:

	Egyenkint			Összesen		
	nitro- gén	phos- phors.	káli	nitro- gén	phos- phors.	káli
	kilogramm			kilogramm		

1. A holdankint adott 230 q. trágyában van Kimerítés zabos bükknöyvel:
Egy holdon termelt 18.75 q. bükknöy-szénában tekintettel nitrogén gyűjtő voltára . . . 7.5* 5.0 12.2 7.5 5.0 12.2

marad a búza részére 107.5 54.8 137.7

2. Búzával elvonatik 10 q szemterméssel 20.0 8.7 5.5

16 q. szalma-terméssel 9.6 3.5 10.1 29.6 12.2 15.6

Marad a kapások részére 77.9 42.6 117.1

3. Kapásokkal elvonatik: 1/2 holdon termelt 8 q. szemes tengeriben 12.8 4.6 2.9

1/2 holdon termelt 8 q. tengeri-szárban 7.2 2.8 12.3

1/2 holdon termelt 100 q. répában 20.0 8.0 50.0 40.0 15.4 65.2

Marad az árpa részére 37.9 27.2 51.9

4. Árpával elvonatik: 10 q. szemterméssel 15.1 8.0 4.8

14 q. szalma-terméssel 7.7 2.8 14.8 22.8 10.8 19.6

Az első trágyázási turnus végén 15.1 16.4 32.3

A csalamádé és rozsnak adott 150 q.

* Hensch A. 12 q. után 5 kg.-ot vett föl. En ezzel hoztam arányba az itt fölvev 18.75 q.-át s kijött 7.5 kg.

trágyában van 75.0 39.0 94.5

Marad a csalamádé részére 90.1 55.4 126.8

5. Csalamádéval elvonatik: 1 holdon termelt 200 q. zöld csalamádéval 54.0 20.0 80.0 54.0 20.0 80.0

Marad a rozs részére 36.1 35.4 46.8

6. Rozsszal elvonatik: 10.0 q. szemterméssel 18.3 8.6 5.8

16.0 q. szalma-terméssel 8.0 4.0 13.8 26.3 12.6 29.6

Marad a következő turnusra 9.8 22.8 17.2

Ezen mérlegezési mód szerint hiány az egyes növényi tápanyagokban nem mutatkozik s így visszapotlásról gondoskodni nem szükséges.

De vegyük föl azon esetet, midőn a talaj összes tápanyag-szükségletének fedezésére 9720 q. középérett istálló-trágyát igényel. E szerint

A zabos bükknöy 27 holdas fordája . . . . . à 220 q. = 5940 q.

A csalamádé és rozs fordája . . . . . à 137 „ = 3780 „
középérett istálló-trágyát kap: . . . . . 9720 q.

Egyenkint Összesen
nitro- phos- káli nitro- phos- káli
gén phors. káli gén phors. káli
kilogramm kilogramm

1. A holdankint adott 230 q. trágyában van Kimerítés a zabos bükknöyvel:
Egy holdon termelt 18.75 q. bükknöy-szénában tekintettel nitrogén gyűjtő voltára . . . 7.5 5.0 12.2 7.5 5.0 12.2

marad a búza részére 102.5 52.2 126.4

2. Búzával elvonatik: 10 q. szemterméssel 20.0 8.8 5.5

16 q. szalma-terméssel 9.6 3.5 10.1 29.6 12.2 15.6

Marad a kapások részére 72.9 40.0 110.8

3. Kapásokkal elvonatik: 1/2 holdon termelt 8 q. szemestengerivel 12.8 4.6 2.9

1/2 holdon termelt 8 q. tengeriszárral 7.2 2.8 12.3

100 q. répában 20.0 8.0 50.0 40.0 15.4 65.2

Marad árpa részére 32.9 24.6 45.6

4. Árpával elvonatik: 10 q. szemterméssel 15.1 8.0 4.8

14 q. szalma-terméssel 7.7 2.8 14.8 22.8 10.8 19.6

Az első trágyázási turnus végén 10.1 13.8 26.0

A csalamádé és rozsnak adott 137 q. trágyában van	—	—	—	68.5	35.6	86.3
Marad a csalamádé részére	—	—	—	78.6	49.4	112.3
5. Csalamádével elvonatik: 200 q. zöld csalamádével.	54.0	20.0	80.0	54.0	20.0	80.0
Marad a rozsrészére	—	—	—	24.6	29.4	32.3
6. Rozsszal elvonatik: 10 q. szemterméssel	18.3	8.6	5.8	—	—	—
16 q. szalma-terméssel	8.0	4.0	13.8	26.3	12.6	29.6
Marad a következő turnusra	—	—	—	0.7	16.8	2.7
Itt is fölöslegben vannak a növényi tápanyagok s így visszapótlás még mindig nem szükséges, kivéve azt a csekély 0.7 kg. nitrogén-hiányt, mely azonban számításba sem jön.						
Ha pedig azon trágya mennyiséget, mint e helyen szereplő gazdaság előállítani képes, mind trágyázásra fordítjuk; akkor a helyzet a következőképen alakul:						
A zabos-bükköny 27 holdas fordája à 240 q.				6480 q.		
A csalamádé és rozsrészére fordája à 160 q.				4235 q.		
középerett istállótrágyát kap				10715 q.		
Egyenkint	Összesen					
nitrg. phos. Káli	nitrg.	phos.	Káli	nitrg.	phos.	Káli
Kilogramm	Kilogramm					
1. A holdanként adott 240 q. trágyában van	—	—	—	120.0	62.4	151.2
Kimerítés a zabos bükkönynyel:						
1 holdon termett 18.75 q. bükköny-szénában tekintettel nitrogén gyűjtő voltára	7.5	5.0	12.2	7.5	5.0	12.2
Marad a búzarászára	—	—	—	112.5	57.4	139.0
2. Búzával elvonatik:						
10 q. szemterméssel	20.0	8.7	5.5	—	—	—
16 q. szalma-terméssel	9.6	3.5	10.1	29.6	12.2	15.6
Marad a kapások részére:						
3. Kapásokkal elvonatik:						
1/2 holdon termett 8 q. szemes tengeriben	12.8	4.6	2.9	—	—	—
1/2 holdon termett 8 q. tengeri szárbán	7.2	2.8	12.3	—	—	—
1/2 holdon termett 100 q. répában	20.0	8.0	50.0	40.0	15.4	65.2
Marad az árparászára	—	—	—	42.9	29.8	59.0
4. Árpával elvonatik:						
10 q. szemterméssel	15.1	8.0	4.8	—	—	—
14 q. szalma-						

terméssel	7.7	2.8	14.8	22.8	10.8	19.6
Az első trágyázási turnus végén:	—	—	—	20.1	19.0	39.0
A csalamádé és rozsnak adott 160 q. trágyában van	—	—	—	80.0	41.6	100.8
Marad a csalamádé részére	—	—	—	100.1	60.6	140.2
5. Csalamádével elvonatik: 200 q. zöld csalamádével	54.0	20.0	80.0	54.0	20.0	80.0
Marad a rozsrészére	—	—	—	46.1	40.6	60.0
6. Rozsszal elvonatik:						
10 q. szemterméssel	18.3	8.6	5.8	—	—	—
16 q. szalma-terméssel	8.0	4.0	13.8	26.3	12.6	29.6
Marad a következő turnusra	—	—	—	19.8	28.6	30.6
Egyenkint	Összesen					
nitrg. phos. Káli	nitrg.	phos.	Káli	nitrg.	phos.	Káli
Kilogramm	Kilogramm					

Ez uttal tehát mesterséges utoni visszapótlása a növényi tápanyagoknak még kevésbé jöhet szóba, mert ugy a nitrogén, mint a phosphorsav és kálból fölösleg marad a következő turnusra.

Igen természetesen, hogy a mérlegezés ezen módja a legbiztosabb alapon nyugszik. Biztosabb alapon nyugszik ezen visszapótlási mód az istállótrágyával való visszapótlásnál, mert a hány trágya, annyi féle; egyik több, más meg kevesebb mértékben tartalmazza a növényi tápanyagokat, a gazda pedig nem teheti azt, hogy mielőtt földjére hordaná vegyelemzesse trágyáját, mert az sok időt, utánjárást és költséget igényelne s így hát támaszkodnia kell azon kiszámításokra, a mit isten tudja hol, mikor és milyen trágyával végeztek, miből kifolyólag az igazságot, vagy jobban mondva a valóságot csak megközelíti, de ritkán — vagy sohasem — találja el.

Ezen utóbbi mérlegezési mód tudományosan alapon nyugvó, de ennek alapján tett kiszámítások sem föltétlen megbízhatók, a mennyiben átlagos elemzéseket vesz alapul, pedig a termények összetétele sem egyforma, az nagyon eltérő, de nem megbízható azért sem, mert nem tekinti a talaj természetes visszapótlását s megeshetik e szerint az, hogy egyik-másik növényi tápanyagból többet kap a föld vagy éppen kevesebbet s így a trágyázás mehet luxus módon, vagy mehet silányan.

Nem veszi figyelembe továbbá a talajból elhordott televényt, annak visszapótlását, pedig istállótrágya alkalmazása nélkül, csupán műtrágyával trágyázva végre is a talaj elveszíti jóságát, termőképességét és csak akkor jut vissza a régi kerékvégásba, mikor megkapta azt az anyagot is, mi működésénél nem hiányozhatik — a televényt.

Összevetve pedig az istállótrágyával és a termékekkel elvont növényi tápanyagok visszapótlásával való trágyázási módokat látják, hogy ezek egymással szoros kapcsolatban állanak, mert az istállótrágya kielégíti a talaj humusz szükségletét, míg a műtrágyával vissza pótoljuk azon hiányzó növényi tápanyagokat, a mit az alkalmazott istállótrágya nem bír megadni a földnek.

Szorgalmas, lelkiismeretes gazda pedig figyelemmel kísérje növényeinek fejlődését, talajának szükségét és ne várja azt meg, midőn fölmondja a szolgálatot, mikor már nem képes teremni, mert nincs nagyobb bűn a gazdára nézve, mint a rabló gazdálkodás bűne. Észre veszi ezt a gazda, de tapasztalatai nyomán indulva is megtudhatja, hogy mikor jött el azon idő, mely a tápanyagok visszapótlásának ideje. Láthatja a növény fejlődésén, hogy a föld szükségben van-e? a midőn ugyanis gyön-

gén fejlődik, megsárgul, vagy éppen nem lesz belőle semmi. Ha kombinál s ha érti a dolgát, azt is fölfedezheti, hogy vajjon melyik azon növényi tápanyag, a mely csekély jelenléte miatt visszapótlásra szorul? vagy ha erre nem jön rá, akkor vizsgálta meg földjét — belőle mintát véve kellő eljárással — és megmondják neki, hogy hol van a baj. De sajnos — a legtöbb gazda, főként a kisgazdák közül — nem teszi ezt. Ragaszkodik őseinek azon megrögzött hitéhez, — mely furól fura száll — hogy a föld azért teremtetett, hogy teremjen folyton. Szidalmazza azon egyént, aki azt meri mondani ott a hol igaz, hogy a föld termőképességét csak műtrágya alkalmazásával lehet már megmenteni, annyira ki van merülve. Műtrágyát nem vesz, mert hát az drága és nem is hiszi, a mit róla mondanak, istállótrágyát pedig csak nem hordja földjére, mikor azt valamely okosabb embernek eladhatja és pénzt kap érte. Ha azonban földje évről-évre kevesebb és rosszabb gabonát terem: az isten büntetését látja benne, vagy azt hiszi, hogy az igen sok meleg, vagy az igen sok eső miatt van így és reménykedik a jövő években, pedig hiába követelünk kincseket azon embertől, a kinek már nincsenek kincsei, mert nem tud adni, valamint a föld sem jó termést, míg igényei ki nem lesznek elégitve, míg nem lesz honnan.

Ezért legyen minden gazda okos, a mije van azt ne adja másnak. Trágyáját ápolja, szorgalmasan gyűjtögesse, hordja ki földjére, hiszen így fizet igazán a gazdálkodás. Mert ne gondolja azt senki egy percig sem, hogy az a trágya, mit két kezével rakott halomra, mit nehéz munkával földjébe szántott kevésbé lesz jövedelmező, mintha készpénzen értékesíti, mert ekkor nyilatkozik meg az igazi jövedelmi termés többletben is marad a föld jó phisikai állapotban vissza, míg más oldalról a gazda ambícióját, bizalmát, a mezőgazdálkodásban, megerősíti a siker.

Munkám végén még csak azt akarom kimutatni, hogy a jelen esetben felvett gazdaság trágyaszükségleteinek mily összeget tesz ki pénzben kifejezett értéke istállótrágyával való visszapótlásnál:

A talajerő fenntartása istállótrágyával:		
Produkálható 10714.84 q. ist. trágya à 20 kr.	2142	frt 96 kr.
1. A növények trágyaigénységéből kiindulva szükséges 10.260 q. közép érett istállótrágya à 20 kr.	2052	frt — kr.
2. Tapasztalati úton megállapított trágya-szükséglet 9720 q. à 20 kr.	1944	frt — kr.
Az első esetben megmarad a gazdának fölöslegképen: 454.84 q. istállótrágya	90	frt 96 kr. értékben.
Második esetben megmarad 994.84 q. istállótrágya	198	frt 96 kr. értékben.

Műtrágyával való pótlásnál pedig a műtrágya értéke kiszámítható árfolyam szerint, mit megtalálni időről-időre majdnem mindenik gazdasági lapban.

Kiss Lajos.

A sertésvész elleni serummal elért eredményről.

II.

Folyó évi július 16 án ugyan e czimen tettem közzé a sertésvész elleni ojtással elért eredményt s azt hittem, hogy különösen kartársaim közül többen fogják véleményüket nyilvánítani. Szerkesztőtől megjegyzés czimén irt is egyik kartásam véleményét, a melyre elérkezettnek látom az időt felelni, különben azt találja gondolni, hogy a polemia elől keréket oldottam. Mielőtt azonban erre rátérnék, szükségesnek találok megemlíteni, hogy nem fogok combinációkat írni, sem pedig szellemi

gymnastikai gyakorlatokkal argumentálni, hanem mint legerősebb ellenargumentummal: végrehajtott és befejezett kísérletek pozitív eredményével felelni.

A Közép-Ajta községben elért meglepő eredmény hatása alatt elhatároztam, hogy legközelebbi alkalommal hasonló, illetve identikus fogok eljárni, mint az első esetben. A sors ugy akarta, hogy nemsokára legyen medium és lett is Baróth községben fellépett szórványos jelleggel a sertésvész és egy ottani nagy földbirtokos Zathureczky Gy. úr kérésére 54 drbból álló sertésállományát a földművelésügyi ministeriumból kért serummal ugyanolyan módon beojtottam. Az adag ugyanaz, a beojtási hely szintén, mint az első esetben, nemkülönben a többi caualák is.

A 30 nap leteltével ugyanazt irhattam be a serumhoz mellékelte úrlapra, mint a közép-ajtai esetről: 100% megmaradás 0% elhullás. Megjegyezni kívánom azonban, hogy a megbetegedett állatok nem kevésbé súlyos tünetek között betegedtek meg, mint az előző esetről, sőt mondhatom, hogy egyik se vitte 48 óránál hosszabb ideig, mert az orrmányról, illetve pofákról a torok tájra kiterjedő heveny vízenyős beszűremkedés csakhamar a gégeire is áttért, úgy 24—36 óra alatt gégevízenyő tünetei között fulladásban hullottak el az állatok.

Az ojtás megtörtént, az elhullások megszüntek, egy állat az ojtás utáni 3. napon ugyanolyan tünetek között megbetegedett, mint az elhullottak, de aránylag enyhén; azonban csakhamar teljesen felgyógyult. És azóta sem elhullás, sem megbetegedés nem fordult elő. Pedig az első megbetegedési és illetve elhullási eset fölmerülése után a betegek elválasztásán kívül, a körülmények miatt más féle nagyobb jelentőségű és a betegség tovább terjedését meggátoló pozitív eljárást nem lehetett fogantatni, csak mintegy két nap múlva, mert a betegség elleni radikális fertőtlenítést a sertések tartózkodási helyének nagy területe és az esős időjárás akadályozta. Meg volt tehát a lehetőség, hogy a fertőzésre gyanús állatok az egészségesekkel érintkezve az összes állatok fertőztesenek. Ilyen körülmények között levő állatokat ojtottam; az ojtás után is így maradtak és az eredmény azt hiszem, elég kedvező.

Részemről inkább hittem ezen eljárásomnak, mint annak, melyik »petroleum-therapiát« akar meghonosítani, meg a »fark- és fülcsonkításnál« fellépő vérzésből akarja a gyógyulást értelmezni, vagy tudom is én azzal akar gyógykezeltetni!... Azt hiszem ezt még is nehezebb elhíttetni ahhoz értőkkel, mint az általam konkrét esetekkel bizonyított tétel helyességét.

Daczára annak, hogy olyan lehetetlenségnek látszott eljárásom eredményességének lehetősége, még sem licitáltam tul collegámat, azaz, hát még is felüllicitáltam!*

Én is ugyanazt mondom, mint a cikk t. írója, hogy »ennyit kell elmondanom ellenkező nézetem indoklásául:« a concret pozitiv esetek legerősebb argumentumok!

Mindazonáltal, ha a t, cikkíró, bármilyen elfogadható teoriával megmagyarázza azt, hogy miképpen volt lehetséges 282 drb. sertést, különböző helyen, különféle körülmények között tartva és eltérő korban immunissá tennem, — a mint az megtörtént, hogy máig azokból egy sem hullott el és teoriáját hasonló bizonyítékokkal támogatja, akkor szívesen lemondok a magamérőlem és azt követem, de addig nem!***

Betegh Lajos.

Házi állataink elősdei.

II.

Taenia marginata.

Disznóöléskor, ha nem is gyakran, találhatni egyszer-másszor, a különben jól hizott, egészséges állatban kisebb-nagyobb, savós folyadékkal telt tömlőket. Rendesen a csepleszben, vagy a fodorhájban vannak megtelepülve, ritkábban a májjal függnek össze. A mészáros avval szokta megnyugtanni az aggodó gazdasszonyt, hogy azok a hólyagok a szárazságtól vannak, sokat szomjuhozott a kövér disznó s későre kapott ivóvizet. Akkor aztán kivágja nagy hirtelen a hólyagokat s oda veti az épen ott settenkedő kutyáknak. Homályos sejtelve sincs persze arról, hogy ezen tétttel csinál csak igazán nagy bajt, mert ez által segíti elő a könnyen veszedelmessé válható bélféreg szaporodását, terjedését.

Ezek a hólyagok egy galandféregnek, a Taenia marginatanak a hólyagfark alakjai (Cysticercus tennicollis). Kérődzőkben, disznókban, farkasban elég gyakori, kutyában egyes vidékeken, pl. Island szigetén. Az emberben eddig nem találták. Ugy látszik, az emberben nem jut kifejlődésre sem ivarérett, sem hólyagfark alakja, mert Islandban, a hol a kutyában oly gyakori s a hol az emberek oly szoros viszonyban vannak a kutyákkal, mert nemcsak házörző, hanem igavonó állatjuk is és egy házban laknak velük, könnyen juthatna hozzá az ember, de eddig nem találták.

A hólyagfark-alak az említett szerveken kívül még a tüdőben is előfordul, de csak akkor, ha egyszerre sok álca jut be az állatba. Ilyenkor aztán rövid időn el is pusztítják a gazda-állatot, mint azt Leuckart, Baillet stb. nek bárányokon, malaczkokon tett etetési kísérletei bizonyítják. A gazda-állat elhullása tömeges invázió esetén azért következik be oly gyorsan (pár nap alatt), mert az álcák a véredényeken át jutnak a májba s ott a véredények falát áttörve, a máj anyagán át furják magukat ki a hasüregbe. Az ilyen csöveken át természetesen vérzések történnek s ha sok ilyen csövel van a máj ályuggatva, a vérzés akkora, hogy megöli az állatot. Gyorsítja a baj lefutását ilyenkor a tüdőbe jutott álcák hasonló viselkedése. Rendesen azonban csak 1—2 vagy legtöbb 4—5 található az állatban. Ennyit t. i. veszély nélkül bír el a gazda-állat. Ha sok jut bele, amint láttuk, nem juthatnak tovább fejlődésre, mert az állat elpusztul. A hólyagfark nagyságaján különböző, 3—4 hónapos korában még csak 8—12 mill. átmérőjű, később ludtozás, egész gyermekfej nagyságúvá nő meg. A hólyagban lévő galandféreg scolex azonban mindig kicsiny, vékony nyakkal függ össze a hólyaggal. Meddig él, biztosan nem tudják, de 3—4 évig bizonyosan életképes s ilyenkor igen nagyra megnő. Ha a hólyagfark kutyába, farkasba jut, akkor kifejlődik belőle az ivarérett galandféreg, melyet Taenia marginata néven irtak le. Fontos ismertető jele, hogy az egyes izek hátsó szegélye mánzettaszerűen veszi körül a hozzá nőtt iz (proglottis) mellső végét. Az érett izek a bélsárral kiürítve, a fűvön szétrohadnak s a fűre tapadt petéket vagy izeket a növényevők s a disznó megesik s bennök kifejlődik újra a vékony nyaku hólyagfark. Így jutnak hozzá az őzek és szarvasok is, melyekben nem ritka.

A kutyában, farkasban talált ivarérett galandféreg rendszeren 15 méter hosszú, de megnő 25 méterre is.

Taenia Echinococcus.

A mi kedves háziállatunkban, a kutyában él a belekben — gyakran százával — egy kis, 5 milliméter hosszúságú galandféreg, mely ivarérett állapotában 3—4 izből áll. Az utolsó, embrényekkel telt iz időnként leválik s a bélsárral kiürül. Ez a legborzasztóbb bélféreg egyike — az emberre nézve, ez a rettegett Taenia echinococcus.

Kicsinységénél fogva a kutyának majd semmi alkalmatlanságot sem okoz. A bélsár-

ral kiürített kis embryok, ha alkalmilag az ember bélsóvébe jutnak, akkor lesz ez a parányi féreg az illető emberre veszedelmes, mert a legtöbb esetben halálát okozza és pedig rendszeren 2—3 5 év alatt. Igaz, hogy vannak esetek, mikor 10—20, sőt 30 évig is elélt a beteg ember a benne lévő echinococussal.

Miért is oly veszedelmes tehát ez a parányi kis féreg az emberre, mikor a kutya — bár sok száz is lakik bélsóvében egyszerre — kutyába se veszi?

A kutyabélsóval kiürült, embryokkal telt iz (egy-egy ilyen izben 5—600 embryo van), a mely alig 1—2 milliméter, a fűre, kerti növényekre stb. kerülhet s így juthat véletlenül az emberbe. Ez a ritkább eset. Sokkal gyakoribb az, hogy direkt veszi át az ember a kedves ölebecskétől, a kedves kutyától. Mikor az kezét, esetleg arcát megnyalja. Tudva levő, hogy a kutyák saját alfelőket is a nyelvökkel törölik ki s a szőrruhájukat is nyelvökkel tisztítják, így a kutya szájára, szőrzetére került kis embryok már könnyen bejuthatnak az emberbe, mert hiszen a kutyákat czirogatva, kezünket nyalatra velők, könnyen az ember kezére s innét a szájába juthatnak az ébrények. A mikroszkopikus kicsinységű álcák a bélsóben, burkukból kiszabadulva, a bélsó falán át belejutnak a nyirok-edényekbe, vizserekbe s a hasüregbe. Ekkortól kezd az embernek, állatnak, mert a juhokban s szarvasmarhában és disznóban ép ugy előfordul, halálosan veszélyes lenni. Legkedvesebb tartózkodási helye a máj; de azért nincs az emberi szervezetnek olyan része — még a csontok üregét sem véve ki — a hol elő nem fordult volna, megtelepedve nem találták volna. Bejutva a vizsereken át a májba pl. a kis embryo megtapad egy helyen s el kezd növekedni. Lesz belőle egy vékony falu, folyadékkal telt hólyag. Növekedése a többi bélféreg fejlődésével hasonlítva össze, lassu. Az első nagyobb hólyagban, az anyahólyagban belől a falán kisebb mellék-hólyagok, ugynevezett leány-hólyagok sarjadzanak s ezekben fejlődnek ki a kis galandféreg-fejek, a scolexek. Egy-egy ilyen kis hólyagban 5—6 fej is képződik és az anyahólyagban annak nagysága szerint lehet több-kevesebb — gyakran több száz — leány-és unokahólyag. Amíg a májba vándorolt álcából fejlődött hólyagban a scolexek kezdenek kifejlődni, 4—5 hónap telik el. Ha ilyen állapotban jut pl. a juh, szarvasmarha, disznó májával a kutya gyomrába, ott fejlődnek ki az említett kis Taeniák belőle s folytatódik tovább a leirt körutja az elősdeknek.

Mindaddig, míg a májba, tüdőbe, csontokba vándorolt álcából keletkezett hólyagok kicsinyek, kölesszem vagy mogyorónyi nagyságúak, ha nincsenek sokan, nem okozhat észrevehető zavart a gazdaállat szervezetének működésében. De épen az a nagy veszedelem, hogy nem maradnak ily kicsinyek, hanem folyton növekednek, dió, ököl, sőt gyermekfej nagyságra is és számos esetben 10—15 kiló súlyra is megnőnek. Ilyenkor természetesen a gazda-állatnak bele kell pusztulnia az okozott nagy anyagcsere zavarokba. Még jó szerencse, ha a májból kiindulva, azon kívül fejlődik ki a hólyag, vagy a hasüreg falában, vagy a bélfodrokban, csepleszben fejlődik ki, mert akkor esetleg egy kockázattal életveszélyes operáció útján még lehet kilátása a betegnek arra is, hogy megmenekszik a hivatlan és kellemetlen vendégtől. De ha — ami rendes — a máj-lebenyek között, vagy a vesében tüdőben jutnak kifejlődésre az echinococcusok, akkor bizony rövidebb vagy hosszabb idei kioldás után, a mi pedig nem igen szokott ilyen esetekben 3—4 évnél tovább tartani, csak a halálával váltja meg magát a beteg a gyötrelmekről. Mert a májban fejlődve, tönkroteszi egészen a máj anyagát, a csontokban fejlődve, a csontok a hólyag környékén vékony falává lesznek s felduzzadnak, úgy hogy egy véletlenül megtett erősebb mozdításakor a karnak vagy lábának, eltörnek.

* Örvendek és őszintén kívánom, hogy mindig így legyen!

** Kár lenne az időért, a mit a kívánt új teoriának komponálására fordítunk kellene. Bizzuk csak ezt a kérdést az időre, majd meg érleli az beesületesen minden teoria nélkül, ha véletlenül időközben baleset nem éri.

Az összeforradás ezen a helyen — ha egyáltalán létrejöhet — mindig nagyon gyöngye.

A hólyagok fokozatos nagybodásuk közben befelé mindig több és több hólyagot hoznak létre sarjadzás által, úgy hogy gyakran 3—4 hólyag van egymásba beskatulyázva. Ezen közben az anyahólyag fala tekintélyes vastagsága s igen ellentálló, kemény lesz. Az ilyen nagy hólyagokban (a számtalan leány- és unokahólyaggal ellátva) több ezer scolex fejlődik ki, melyek ilyen állapotban évekig életképesek maradnak s ha a disznó, szarvasmarha vagy juh leölése alkalmával, eléggé nem kártható könnyelműséggel a kutyának dobják a hólyagokkal megrakott tüdőt, májat stb. csak ennek a borzasztóan veszedelmes féregnek a terjedését segítik elő.

A kifejlődött féreg a kutyán kívül előfordul a farkasban és sakálban is. Emberben az ivarérett féreg nem tartózkodik, hanem csak a veszedelmesebbik alakjában, a hólyagalakban. Az ember neki csak közti gazdája, épügy, mint a disznó, juh és a szarvasmarha.

Az ember, mondhatni, egyesegyedül a kutyától szerzi meg ezt a veszedelmes férget s épen azért ott fordul elő az emberekben is leggyakrabban, ahol az ember a kutyával szorosabb viszonyban van, pl. a pásztor-népeknél, azon északsarki népeknél, hol a kutya igavonó állat is s velük egy sátorban, kunyhóban tartózkodnak az emberek is, pl. Island szigetén stb. Épen azért ritkább az echinococcus betegség a városokban s általában a jobbmódúak osztályában. De Németországban pl., hol az *öleb*-tartás oly nagy divat, a nők között aránytalanul többször fordul elő, mint a férfiaknál.

B. S. dr.

KISEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

Majorságólakban mindenféle kártékony állatot biztosan és gyorsan lehet elpusztítani oly módon, hogy néhány marék száraz mézport dobunk a falazatra, tetőzetre s az alzatra is, úgy, hogy minél erősebb porfelhő képződjék. A mézpor minden kis repedésbe behatol s előli az ott meghúzódott élősdieket stb. Az alzatra hullottak a mézszel összesöpörve a majorságtrágyával a trágyadombra hordatnak. Következésképpen az eljárás meg kell ismételn. A mézporral való behintésnek még az a nagy előnye is van, hogy minden rossz bűzt eltávolít.

A szarvasmarhák tetveit legcélszerűbben s biztosan a következő módon lehet elpusztítani. 1. Olyan vízzel kell lemosni az élősdiektől megtámadott testrészeket, melyben burgonya főtt. Ez a víz a burgonyából kivont „solanin” tartalmánál fogva, mely mérge, hatékony. Ez a víz ruhátka ellen is jó. 2. Gyümölcs-ecetrel, lenolajjal is el lehet őket pusztítani. A len-olaj 100 gr.-jához lehet egy teáskanál kénvirágot adni. 3. Egy rész lenolaj és egy rész petroleum keverékével jól össze kell rázni s úgy dörzsölni be. 4. Kendermag-olaj bedörzsölésével. 5. Egy amerikai lap azt ajánlja, hogy hagymával és foghagymával dörzsöljék be a tetves testrészeket.

A lóhere nitrogénben és ásványi sókban nagyon dus, ezért főleg a tojás produkálásra hat előnyösen a tyukoknál. Az amerikai kísérleti állomásokon kipróbálták ezt a tápszert nagyon melegen ajánlják. Tyukok és kacskák számára a legjobb takarmány, mert olcsó módon neveli az élelem anyagot. A hizást akadályozza s a tojás lerakását előmozdítja. A here tápértéket tekintve megközelíti a búzát s az árpával egyenrangú. Finom porrá törve vagy apróra vágva fővő vízzel leöntve készítik. Ebbe a forrázatba kevernek még 1 vederre számítva egy font (= 0.5 kgr.) tengeri-, zabdarát, buza-derezt, 1/2 font lenmag-lisztet, 1 evőkanál sót. Ebből a keverékből adnak a tyukoknak naponként.

Egy kölni firma készüléket gyárt, melynek segítségével a lefölezött tejből jóízű pezsgó

itált lehet készíteni. Az előállítás költsége palackonként mintegy 2 pfening (körülbelül 2.5 fillér) málna lével 4 pfening. Úgy tejgyógyintézetekben, mint a hol sok munkás dolgozik nagyon jó szolgálatot tesz a lefölezött tej ilyetén fölhasználása.

Káposzta ültetvényeknek hernyók ellen való megóvására jónak bizonyult a marha só. A káposztaföldet este behintik marhasóval, mely az esti harmatban feloldódik. Az így kezelt földeket a hernyók kerülnek s ami rajta van elhagyja. Az időjárás szerint s a behintés erőssége szerint kell meg vagy meg nem ismételn a behintést, a mi az anyag olcsósága s ártalmatlan volta mellett nem jár nehézségekkel.

A lovak bekenése rühesség ellen petroleummal nem tanácsos, ámbár a petroleumot mint a rühesség legjobb szerét magasztalják. De már több eset fordult elő, hogy 15 liter petroleummal bekent lovak nehéz betegek lettek s tönkre mentek. Kiváló állatorvosok véleménye szerint 1 liter égetni való petroleum elegendő arra, hogy egy ló pusztulását okozza.

Gyümölcsfák vágási sebeinek bekenése szokták ugyan használni a kátrányt, de nem ajánlatos, mert bele ivódik a fába, a seb felület megszárad, megrepedezik s aztán gyors korhadás áll be a *kátrányosított részlet* alján. Legjobb e célra tehénganáj mésztejjel keverve.

Az olyan tyúkok, melyek szabadon járhatnak, tehát sok férget, bogarat esznek, csak este kapjanak szemes eledelt.

IRODALMI SZEMLE.

Külföldi lapokból.

Oroszország marhatenyésztése. Ez idén Varsóban, Kieftben stb. nagy mezőgazdasági kiállításokat rendeztek. Mezőgazdasági gépet az oroszok nem találtak fel. A kiállításokból tehát egyik legfontosabb a marha-tenyésztés bemutatása. Egy északi és egy déli marhafajta, mint indigena válik ki. A többi értéktelen keverék. Északon főleg Archangel és Jaroslaw kormányzóságokban a közös törzsből eredő cholmogori és jaroslawi raszszok vannak elterjedve. Azt mondják, hogy Nagy Péter császár hozott ide be hollandi fajt. Délen, Ukramában és Jaketerinoslaw kormányzóságokban az óriás termetű ökreiről híres ukrániai, vagyis *tcherkas* faj van elterjedve. Kitűnő igavona és hust adó faj, de mint tejelő értéktelen. Alig van a tehénnek annyi teje, hogy a bornyát felnevelje. Az ezer meg ezer hektárokra terjedő cukorrépa-ültetvények megművelése nagy részben e fajtól függ. Kiállításra küldöttek között vannak 65 | 84 püddot (1 pud = 16 kgr.) nyomó ökrök. A charolaisi fajjal keresztezni próbálták és igen jó eredménnyel. Ez a két rassz nagyon korlátolt elterjedéssel bír. Az ország 2/3 részének jellegzetes szarvasmarha fajtája nincs. A bevitt külföldi fajtákat is inkább a tenyésztők szeszélye és a divat szerint hozták össze és keresztezték össze-vissza. Pár éve csupán, hogy a gazdasági egyesületek és syndicatusok befolyása alatt rendszeres marhatenyésztés kezd kifejlődni. A nagyobb városok s gazdasági központok környékén a jól tejelő hollandi faj terjed. A vidéken inkább a simmenthali és svájci faj terjed, melyek főként hust adó fajok s ökreik kitűnőek. (Journal d'agric. pratique 99. No. 28).

Elvetelés, magtalanság, (terméketlenség) és termékenység a juhaknál. Walter Heape 1896—97. évről származó bő adatok alapján részletes táblázatos kimutatásokkal kísért értekezést tesz közzé a fenti czimen. A fontosabb eredmények és következtetések a következők: Elvetelés általában kevés forduló és szoros összefüggésben van a juhok korával, a vidék minőségével s az esővel. Lényeges faktor terméketlenség a juhok szervezeti állapota. Legtöbb elvetelés fordult elő a Dorset Horus s még inkább a Linkoln-feléknel. Aránytalanul

nagyobb mértékben fordult elő a terméketlenség. A Linkoln fajta között legtöbb eset volt. A fenti okokon kívül a juhok, kosok kora s viszonylagos száma, de a juhok köztérsege is nagy befolyással van a termékenységre. A *közér* juhok a legtöbb esetben terméketlenek. A „jó husban” levők a legjobb szaporítók. Az elvetelés és terméketlenség legkevésbé fordult elő a Suffolk és Hampshire Dason-fajtáknál. A legszaporább fajta a Suffolk s a legkevésbé szapora a Southdason. Érdekes, hogy a Suffolk-féle 38 nyájban az iker-bárányozás legmagasabb %-je 85.58 és a legkisebb 24.47% volt, míg a South-Dason-félénél a legnagyobb iker-percentage 23 nyájban 37.96% s a legkisebb 2.4% volt. (The Journ. of the Roy. Agric. Society 99. No. 38.)

Kísérletek az őszi zabbal. Holsteinban a bredstedti gazdasági iskolánál végzett kísérletek igen jó eredményt mutatnak fel. Dr. Schacht kísérletező szerint az őszi zabnak főbb előnyei: 1. nagyobb választékunk van általa az őszi gabonában; 2. a földeket repceze, here stb. után gyorsabban használhatjuk fel; 3. olyan években, midőn a szalma szűken van, korán jutunk szalmához; 4. megtakarítás a zabtarték azon részénél, mely az őszi és tavaszi zab aratása közötti időre való, vagy ha a piacon szűkében van, jobban lehet értékesíteni; 5. jobban ellentálló könnyű talajon, száraz nyáron, mert mint őszi vetemény a földet hamarabb beárnyékolja, korábban érik, gyökérzete is erősebb. Schacht a korai — augusztus közepén — vetést ajánlja. Az elért legjobb hozam eddig elé amit őszi zabbal elértek 30 métermázs hektáronként. Mivel forgalomba még nincs, Dr. Schachtól kell megrendelni, (Bredstedt Holstein). (Der Deutsche Landw. 99. No. 15.)

Bulgária és Szerbia búzatermése. Bulgária, hozzászámítva Kelet-Ruméliát is eddig nem volt számbavehető export állam, de azon az úton van, hogy azzá váljék.

	Szántóterület	Átlagos termés pro ha.	Összes hozam
1897.	1.50 mil. ha.	9.00 hl.	10.50 mil. hl.
1896.	1.50 " "	10.66 " "	15.02 " "
1895.	7.55 " "	9.08 " "	15.00 " "
1894.	1.43 " "	8.86 " "	12.58 " "
1893.	1.25 " "	10.70 " "	13.40 " "

Átlag 1.45 mil. ha 9.34 hl. 13.50 mil. hl. Bulgária fogyasztási szükséglete a vetőmaggal együtt 10—11. mil. hl. A vetőmagszükségletet 3 mil. hl.-re számítva, élelemre marad 7.75 mil. hl., fejenként tehát (3,309,816 lakosból) 2.25 hl jut évente, ami meglehetősen sok, mert kivitelre tényleg nem 2.75 mil. hl. került, hanem 1896—93. periodusban átlag 5.2 mil. hl.

Szerbia 300,000 ha. szántóterületen átlag 3.6 mil. hl. búzát termel a fogyasztási szükséglet 2,384,205 lakosra számítva, évente 2.8 mil. hl. E szerint az évi exportképessége 0.8—1.2 mil. hl. volna, tényleg azonban 1895-ben 1,000,006 q. 1896-ban 1,030,171 q volt. A szerb búza minőségileg megfelel a felső-magyarországi vagy a szlovák búzáknak, de egészségrontó szemét még több van benne, mint az amerikai vagy orosz búzában. Ennek a szemétgabonának legnagyobb része kedvezményes vámmal (1 frt 50 kr aranyban helyett 75 kr. vámmal) jutott az osztrák piacokra. Részben pedig a sajátos lisztüzlet alapján egészen vámentesen vitték be. (Der Oesterr. Agrarier 1899 No. 37.)

A nyers csontliszt felbontása A nyers csontliszt 20—24% phosphorsavat s 3—4% nitrogént tartalmaz. A csontlisztet ma már nem használják mint közvetlen trágyát, mert nyers állapotában nagyon nehezen bomlik fel a földben alkotó részeire s így nagyon lassan hat. A durván megtört csontot benzinnel kezelik, hogy a zsírt kioldják. A benzinnel eltávolítása után megőrölik és pedig lehetőleg finomra. Enny nyeresé eszéljából a zsírtól megfosztott csontlisztet vízzel főzik ki. Ily módon a nitrogénből csak minimális csekélyesség ma-

rad a csontlisztben. Ennek a csontlisztnek a phosphorsava azonban nagyon nehezen oldható. Hogy könnyebben oldhatóvá tegyék, felbontják, amikor is a csontliszt-superphosphát keletkezik. A feltárást rendszeresen kénsavval eszközlik. 1 r. phosphorsav feltáráshoz 172 rész kénsav szükséges (60 R. foku.) (Der Deutsche Landw. 90. No. 15.)

A fagyöngy (*Viscum album*) magvainak nyugalmi periódusáról s csírázásának feltételeiről J. Wiesner a következőket írja: 1. 3 éves kísérletei bebizonyították azok állításának helyességét, kik azt mondták, hogy a fagyöngy magvai félévig pihennek, azaz csak a következő tavasszal kezdenek csírázni 2. Sütétben nem csíráznak a fagyöngy-magvak, ha a többi feltétele a csírázásnak meg is van. 3. Legjobban csíráznak 15-22° C.-nál s mérsékelt nedves levegőben 4. 10° melegen alól nem csíráznak. 4. Míg a fagyöngy-magvak nagyon száraz levegőben normalisan csíráznak, addig igen nedves levegőben, habár a többi csírázási feltételek mind kedvezők is, lassan csíráznak s korán elpusztulnak. 6. A zöld, éretlen bogycskából szept. végén, okt. elején vett magvak gyorsabban csíráznak, mint az érett, fehér bogycskából okt. végén vagy később vett magvak. 7. A legkedvezőbb csírázási feltételek teljesítésével 1-3 hónapra lehet redukálni a csírázási időt. Mintegy 4% kél ki a félreletett s 10% a teljesen megérett magvakból. 8. Mivel a forró földövi *Viscum*-fajok magvai nem tartanak pihenőt s mivel a nálunk honos fajknál is $\frac{1}{2}$ -ra lehet könnyen redukálni a nyugalmi időt, valószínű, hogy a *Viscum tropicus* eredetű s csak alkalmazkodott a mérsékelt égövi időjáráshoz a fél éves pihenővel 9. A fakín (*Loranthus*) magvainak csírázásához nem szükséges világosság (Biedermann's Centralbl. 99. No. 7.)

A lóbagócok (*Hastrophilus equi* és *hemorrhoidalis*) egy új pusztítás módja. A lóbagócok a légféle bogarak közé tartoznak. A *G. equi* kifejlett nőstényei a lovak mellső lábain és oldalain a szőrszálakra ragasztja letojított petéit. A *G. hemorrhoidalis* pedig az ajkakon lévő érzékeny tapintó szőrökre. Mindenütt olyan helyre, hogy az állat szájával, illetve nyelvvel könnyen elérhesse. A kikelt álcák a bőrt rendkívül izgatják s így a lovat ajkai nyalására, illetve a lábai és oldalainak megvakarására ingerlik. Ezen közben bejutnak a ló szájába, honnét levándorolnak a gyomorba s ott a gyomor nyálka-hártyájába furakodva, lobos, gyuladós folyamatokat idéznek elő. A lobosodás okozta váladékból táplálkoznak. A ló emiatt természetesen étvágyát veszti, lesoványodik s munkaképtelenné lesz. Egy-egy ló gyomrában néhány száztól több ezerig lehet az álcák száma. A peterakás rendszeren augusztus-szeptemberben történik s az álcák a ló gyomrában telelnek ki, hogy a következő évben a bélsárral kiürítve a földben bebábozzák magukat. A *G. hemorrhoidalis* álcája sokkal tüskésebb, mint a másiké s ezért a ló végelében rendszeren oly mérvű csiklandást okoz, hogy míg az álcák eltávolítása tart, a ló rugós, harapós, gyakran megvadul kinjában. — Az ellenök használt szerek: arzénikum, terpentinszesz s más féreghajtó szerek nem váltak be. Most Malagából értesítnek, hogy az *Ervum ervilia* szalmája, melynek mérgező hatása különben régóta ismeretes, az első évben elhajtja a lóbagóc álcákat és pedig 3-4 napi etetés után. (Thierry a Journ. prat. (d'Agrie. 99. No. 21.)

KORMÁNYINTÉZKEDÉSEK.

— **Az őrlési forgalom megszűnik.** A vámterületen létező, kivétel céljaira külföldi gabonát őrölő malmoknak őrlési forgalma 1900. évi január hó 1-ével kezdődő hatálylyal megszüntetett. Ezen időponttól kezdve tehát gabona az őrlési forgalomban az idézett határozatok alapján nem fog többé kezelés alá

alá vétetni. Az őrlésre 1900. január 1-je előtt bejelentett gabona az eddigi határozatok szerint kezelendő és ehhez képest a bejelentés időpontjától számítandó 6 hó alatt, vagyis legkésőbb 1900. évi június hó 30-áig őrölt állapotban kiviendő vagy vámkezelés alá veendő. A határszéli lakosok javára a kereskedelmi szerződéseken az őrlési forgalom tekintetében biztosított kölcsönös vámmentességre nézve továbbra is az e részben fennálló külön rendelkezések maradnak érvényben.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK

Felhívás

— az erdélyrészi gazdaközönséghez. —

A jövő évi *párisi világkiállítás*on az erdélyi rész nevezetesebb mezőgazdasági terményeit egy megfelelő gyűjtemény-csoportban be óhajtjuk mutatni. E bemutatás célja első sorban az, hogy hazarészünk némely kiváló terményeinek — mint vetőmagvaknak — a külföldi piacokon útat nyissunk. Bejelentésünket a kiállítás igazgatósága elfogadta s gyűjteményes kiállításunk részére megfelelő helyet is engedélyezett.

E gyűjteményes kiállításban való részvétel semmi költséggel nem jár. A beküldőknek — a postaköltségen kívül — semmi kiadásuk nem lesz. Indokolt esetben egyletünk még a postaköltséget is fedezi.

A bejelentés egy levelező lapon egész egyszerűen az „Erdélyi Gazdasági Egylet titkári hivatalához“ Kolozsvárt, intézendő, a kiállítandó terményből *8 liter* (pontosan mérve) egy vászonzacskóban ugyan e címre pósátn küldendő be.

Beküldhetők a következő termények: *Buza, rozs, árpa, zab, tengeri, bab, borsó, lenecse, lóhere, luczerna és baltaczm mag.*

E főbb gabona, hüvelyes és takarmány-magvak csinos üvegekben, vidékenként osztályozva és a termelő megnevezésével fognak kiállítatni.

Bejelentési és beküldési határidő október 10

A bejelentésben kérjük lehetőleg kiüntetni a hektoliter súlyt és métermázsánkénti árat, melyet a beküldő, mint vetőmaggal, elérni akar.

Az egylet az esetleges külföldi megrendeléseket később is közvetíteni fogja. Értesüléseink szerint meglehetősen érdeklődést várhatunk ez irányban.

Felhívásunkat gazdatársainknak — saját jól felfogott érdekükből is — szives figyelmükbe ajánlva, minél számosabb bejelentést kérünk és remélünk.

Az „Erdélyi Gazdasági Egylet“
Elnöksége.

— **Állatkiállítás Dicső-Szt.-Mártonban.** Kis-Küküllővármegye gazdabizottsága a földmivelésügyi m. k. minister ur Ó nagyméltóságának anyagi támogatása mellett, 1899. okt. 13-án d. e. 10-től d. u. 2 óráig Dicső-Szent-Mártonban, a Baromvásár-téren a baromvásárral egyidejűleg díjazással egybekötött *állatkiállítás* rendez. Általános határozatok: 1. Pénzdíjak a kiállított állatok után csak 50 holdon alóli. kis-küküllővármegyei kiscsárdáknak és haszonbérletűeknek, ugyszintén közcségeknek közcségi bikák és kanok után adatnak. 2. Vármegyei nagyobb birtokosok részére, kiállított állatjaik után a bíráló-bizottság megállapítása szerint arany és ezüst oklevelek adatnak

ki. 3. A kiállítás területétől a Baromvásár-térnek országút felől eső része — Zeyk-féle ház mellett jelöltetik ki. 4. A kiállítás tárgyát képezi: a) erdélyi magyar tenyész szarvasmarhafajta; b) sertések közül a kondorszörű mangalicza és a báznai fajta tenyész kanok és koczák 5. A kiállítók kötelesek állatjaikat f. évi október hó 13-án d. e. 10-től d. u. 2 óráig az állatkiállítás területén hagyni. 6. Kiállítani szándékozók kötelesek állatjaikat Kis-Küküllővármegye gazda-bizottságánál legkésőbb október hó 6 áig írásban bejelenteni. Ezen időn túl bejelentések nem fogadhatók el. *Pénzdíjak:* I. csoport: Községi bikák és magán kistenyész-tők bikáinak díjai: 1. díj 3-6 évesig 20 frt államdíj. 2. díj 2-3 évesig 30 frt államdíj. 3. díj 1-2 évesig 20 frt gazd.-biz. díja. 4. díj 1 évesig 15 frt gazd.-biz. díja. II. csoport: Kistenyész-tők kisborjas teheneinek díjai: 1. díj 30 frt államdíj. 2. díj 25 frt államdíj. 3. díj 20 frt gazd. biz. díja. 4. díj 15 frt gazd. biz. díja. 5. díj 10 frt gazd. biz. díja. III. csoport: Kistenyész-tők 3-4 éves üszőinek díjai: 1. díj 20 frt államdíj. 2. díj 15 frt gazd. biz. díja. 3. díj 10 frt gazd. biz. díja. 4. díj 5 frt gazd. biz. díja. IV. csoport: Kistenyész-tők 2 éves üszőinek díjai: 1. díj 15 frt államdíj. 2. díj 10 frt gazdabiz. díja. 3. díj 5 frt gazdabiz. díja. V. csoport: Községi mangalicza-fajta kanok díjai: 1. díj 5 frt államdíj. 2. díj 3 frt gazdabiz. díja. VI. csoport: Községi báznai fajta kanok díjai: 1. díj 5 frt államdíj. 2. díj 3 frt gazdabiz. díja. VII. csoport: Kistenyész-tők mangalicza fajta koczáinak díjai: 1. díj 5 frt gazdabiz. díja. 2. díj 3 frt gazdabiz. díja. 3. díj 2 frt gazdabiz. díja. VIII. csoport: Kistenyész-tők báznai fajta koczáinak díjai: 1. díj. 5 frt gazdabiz. díja. 2. díj 3 frt gazdabiz. díja. 3. díj 2 frt gazdabiz. díja. Dicső-Szent-Márton, 1899. szeptember hó 20-án. Kis-Küküllővármegye gazdabizottsága.

— **Az őszi gyümölcs- és kertészeti kiállítás,** mely a városligetben, a székesfővárosi pavillonban okt. 7-én nyílik meg, igen sikerültnek ígérkezik. A kiállítók száma már a százat meghaladja és még egyre kérnek bejelentési íveket. A kiállítási bizottság Emich Gusztáv elnök vezetése mellett küldöttségileg tiszteltgett. Darányi miniszternél és azt a kiállítás megnyitására felkérte. A miniszter a küldöttségnek készséggel megígérte, hogy a kiállítást személyesen fogja megnyitni.

— **Hibaigazítás.** Lapunk mult számának „*Talajérő feuntartás*“ című cikkébe (520 oldal, 2. hasáb, alulról felfelé az 1-15 sorokban) nyomdai tévedésből csúszott be hatszor egymásután e kifejezés: „*ennek 25%-je*“, mely csakis az alulról felfelé számítandó 16 és 17 sorokban olvasandó, a többiből — a tárgyból önként érthetőleg — kihagyandó. Szerk.

— **A szesz és az iszákosság.** A magyar vidéki szeszgyárak egymás után szüntetik be üzemüket. A temesvári Schlikhting-féle szeszgyár kontigensét eladta a győri részvénytársaságnak. Ez nem marad egyedül s több nagyobb vidéki szeszgyárunk készül, ha nem is a teljes üzem-beszűntetésre, de legalább is a mindkevésbé rentábilissá váló nyerszesztermelés beszüntetésére. Így a lugosi részvénytársaság és a kenyér-mezei Krausz-féle szeszgyár, a magyarádi Möhl-féle szeszgyár, a Farkas testvérek marosvásárhelyi szeszgyára, a Kahan-féle entradami (Besztercze-Naszódym.) szeszgyára és a szásztrégeni Zobel és Klossz-féle szeszgyárak szintén eladták kontigensüket a győri szeszgyárnak, úgy, hogy a győri gyár ma 40.000 hektoliter kontigens fölött rendelkezik és így e tekintetben hazai szeszgyáraink között első helyen áll. Ezek leginkább ipari céloknak szánt szesz gyártásával foglalkoznak, hanem tanulságosnak tartjuk itt megemlíteni, hogy Belgiumban több országgyűlési képviselő törvényjavaslatot nyújtott be a napokban a szesz termelésének és fogyasztásának korlátozása végett. Indító oka a nagy mérvű iszákosság. A javaslat azt kívánja, hogy az alkohol termelése kizárólag az állam által történjék. Magán felelnek a szeszszűző

készülékek tartása eltávolítandó. A jelenleg létező földék a törvény életbeléptetésekor beszüntetik az üzemét és tulajdonosai a kincstártól kártalanításban részesülnek. A pénzügyminiszter megbízandó 50 év alatt törlesztés alá kerülő járadék-kötvények kibocsátásával, hogy kártalanításokat kifizethesse. Királyi határozat állapítja meg a fogyasztásra bocsátott szesz árát, a mely évről évre emelendő. Az alkohol eladásából az állam fedezi a termelési költségeit, a felügyelet költségeit és a kisajátított földék kártalanítási összegének törlesztését s kamatait. Az állam a szesz ital eladását 150 literkn felüli mennyiségekben eszközli, készpénz-fizetés ellenében. Ugyanily mennyiségekben árusítja az ipari célokra szolgáló szeszt, a mely az állam által denaturálandó és 10%-os haszon mellett adatik el.

— **Gyümölcsz szállító waggonok.** Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter egy kecskeméti tanár tervei szerint gyümölcs- és szőlőszállításra alkalmas vasuti kocsikat készített a magyar államvasutak gépgyárában, amelyeket a közeli napokban fognak kipróbálni.

— **170-esek.** Így nevezik magukat azok a gazdák, a kiknek most jutott eszükbe mezőgazdasági szeszfeldét építeni, hogy gazdaságukat jövedelmezőbbé tegyék. Ezek a 170-esek most igazán nagyon kedvezőtlen helyzetben vannak, mert az új törvény szigorú megtartása mellett részükre a pénzügyminiszter egyenkint 170 hektoliter törzskontingens engedélyezett. Hogy pótkontingens fognak-e kapni és mennyit, erről természetesen még fogalmunk sincs. Az új mezőgazdasági szesztermelők szeszfeldéket még az új törvény életbelépte előtt fölépítették, nem is sejtve, hogy részükre csak 170 hektoliter törzskontingens fog kikiosztatni, mert ha ezt tudják, bizonyosan nem építik föl 40—50,000 forintba kerülő szeszgyáraikat, miután 170 hektoliter törzskontingenssel számító gazda a gyártást el nem kezdheti. Az összes új mezőgazdasági szesztermelők a folyó hó végén fogják a pénzügyi és földmívelésügyi minisztereket testületileg fölkeríteni, hogy az üzem megindítását részükre valamiképpen lehetővé tegyék, hogy ne legyenek kénytelenek nagy költséggel létesített szeszgyári berendezésüket parlagon hevertetni.

— **Köd és mézharmat = elemi kár.** Tallián Béla Torontálvármegyei nagybirtokos köd és mézharmat okozta elemi kár címén adóelengedést kért a nagybecskerekai pénzügyigazgatóságtól, a mely azonban elutasította azzal az indoklással, hogy köd és mézharmat nincs felvéve elemi kár gyanánt. Tallián fellebezett a Torontálvármegyei közigazgatási bizottsághoz, a mely azt az érdekes elvi határozatot mondta ki, hogy Talliánnak joga van az adóelírásért kérni, mert ez a betegség csak az idén lépett fel, tehát az 1883-iki miniszteri rendelet nem vonatkozhatik rá.

— **Orosz gabonakivitel.** Az orosz gabonakivitel, mint a moszkvai cs. és k. főkonzolátus jelenti, mult augusztusban az előző hónapoz képest tetemesen emelkedett, de a mult évi augusztusi kivitelnél sokkal csekélyebb volt. F. é. augusztusban 79,307.000 pud gabonát exportáltak (mult évi augusztusban pedig 127,303.000 pudot) és pedig 34,255.000 pud búzát, 14,868.000 pud rozsot, 13,856.000 arpát, 9,536.000 pud zabot és 7,892.000 pud tengerit.

— **Az amerikai cukorrépatermelés** New-Yorkból írják a következőket: Az amerikai tőke megvetette az alapját a cukoriparban is, a mennyiben immár nagyobb arányban emelkedik a cukorrépa termelése, a melynek előmozdítása végett a kormány a vámkülönbözöket és jutalmakat kiosztja a cukorgyárosoknak minden előállított tonna után. Az amerikai farmerek megfelelő tőkebefektetéssel az idén már 144.100 acrot vetettek be cukorrépával s az ezen várható termés 1,220.000 tonna, vagyis a mult évi eredménnyel szemben nagyobb a termés 770.000 tonnával. Minthogy már most az ame-

rikai cukorrépából legalább 10% cukortartalmat számíthatnak a cukorgyárosok, ez okból a várható cukorprodukczió az 1899/900. gazdasági kampányban 122.000 tonna. Az előző évekkal szemben mily óriási a haladás, kitünik abból, hogy 1890-ben még csak 2800 tonna volt a cukorprodukczió s még 1898-ban is csak 45.000 az idej 122.000 tonnával szemben.

KÖZGAZDASÁG, ÜZLET, FORGALOM.

Ankét a telepítés dolgában.

A földmívelésügyi miniszter az ősz folyamán nagyobb értekezletet tart a telepítés és parcellázás kérdésére vonatkozólag. Az ankét igen érdekesnek ígérkezik nemcsak azért mert a nagyszámu meghívottak hihetőleg beható és alapos vitára készülnek, de azért is, mert éppen a telepítés és parcellázás kérdésében ujabban tetemesen megváltozott nézetekkel állunk szemben. Eddigél éppen az agráriusok nagy hévvel dolgoztak a telepítési és parcellázási politika terén, most pedig az agrártáborból ismételt hallunk erős ellenzéki hangokat a telepítési politikával szemben. Így a legutóbbi szegedi gazdakongresszuson is Zselénszky gróf megnyitó beszédében élesen kikelt a telepítési és parcellázási mozgalom ellen, a mely a szabadelvű éra kifolyása, a nagybirtok konzervatív jellegének ellentmond és azt a célt követi, hogy a parcellázás útján a nagybirtok földarabolassék és idegen kézbe kerüljön. Természetes, hogy ezzel a nézettel szemben igen megállapodott egyéb vélemények is vannak éppen az agráriusok között is és így valószínű, hogy azankétan az eszmék tisztázódása erős vitával fog járni. A meghívottak között vannak a következők:

Andrássy Sándor gróf, Apponyi Albert gróf, Asbóth János, Babics József, Bánffy Gy. gróf, Bartha Miklós, Bartha Ödön, Baross Károly, Batthány Tivadar gróf, Bedő Albert, Beksics Gusztáv dr., Bernáth István, Bethlen Pál gróf, Berzeviczy Albert, Blaskovics Ferencz, Bujánovics Sándor, Csáky Sándor gr., Dessewffy Sándor püspök, Ecsery Lajos, Esterházy Miklós herczeg, Fejér Miklós, Forster Géza, Gaál Jenő dr., Gajári Ödön, Györffy Gyula dr., Harkányi János báró, Hegedüs Loránd, Hieronymi Károly, Hoitsy Pál, Inczédy Pál dr., Jeszenszky Ignác, Jósika Sámuel báró, Justh Ferencz, Justh Gyula, Károlyi Sándor gróf, Korniss Viktor gróf, Kossuth Ferencz, Kristóffy József, Láng Lajos dr., Lippich Gusztáv, Lukács Antal, Lukács György, Mailáth József gróf, Makfalvy Géza, Mandello Gyula dr., Miklós Ödön, Molnár Viktor, Nedeczey János, Orley Károly, Pallavicini Ede ögróf, Papp Géza, Purgly Sándor, Ráday Gedeon gróf, Rákosi Jenő, Rónay Jenő, Rudnyánszky József báró, Sándor János, Semsey László, Szabó Imre, Szabó József, Szapáry Gyula gr., Széchenyi Imre gr., Széchenyi Sándor gróf, Szilassy Zoltán, Szily Pongrácz, Teleki József gróf, Tisza István gróf, Ugron Gábor, Vadnay Andor, Wass Béla gróf, Végh Arthur, Vészi József, Zeyk Dániel, Zselénszky Róbert gróf.

A tanácskozmány elé a következő kérdéseket terjesztik:

I. Általános. Szükséges-e, hogy a telepítési tevékenység szélesebb keretben folytatassék? Az állami vagy a magántelepítésre kell nagyobb súlyt helyezni? A telepítési tevékenység mellett kívánatos-e az örök-bérleti, vagy feles bérleti rendszer alkalmazása és támogatása?

II. Magántelepítés. Kívánatos-e, hogy a nem állami birtokoknak telepítési célokra való fölhasználása megkönnyítettassék s ha igen, mily módon s mily föltételek mellett? A magántelepítés engedélyhez köttessék-e? A telepítési terület s az egyes telepéseknek adandó terület minimuma és maximuma a törvényben megállapítottassék-e s miképpen? Középbirtokok és munkástelepek alkotása megen-

gedtessék-e s mily föltételekkel? Eltávolítandó-e a telepítő attól, hogy a telepéseket egyetemleges kötelezettséggel szerződtesse? Eltávolítandó-e a telepítő attól, hogy különböző vallásfelekezeti telepéseket telepítsen? A magántelepítésre nézve föntartandó-e az 1894 évi V. t.-cz. 3., 5., 6. és 7. §-ainak rendelkezései vagy a telepítő és a telepések érdekében miképpen volnának módosítandók? A telepes kimozdítására mely esetekre kell a telepítőnek jogot adni s mily eljárás mellett? A telepbirtok fölsozthatatlansága kimondandó-e s mennyi időre? Birtokvédelmi szempontokból a tulajdonjog és az örökösödési jog korlátozandó-e s mily mértékben? A magántelepítés mely közvetlen s közvetett állami támogatásban volna részesítendő? A magántelepítésnél fölmerülő hitel igények miképpen volnának kielégíthetők?

III. Állami telepítés. Az állami telepítés külön alappól eszközöltessék-e, vagy a kiadások a földmívelésügyi tárca költségvetésében évenként állapítottassanak meg? Kívánatos-e annak kimondása, hogy a kincstári erdőbirtokok, ha a terület telepítésre alkalmassá tehető, bizonyos mértékben telepítési célokra használtassanak föl? Kívánatos-e annak kimondása, hogy a telepítési célra nem alkalmas állami erdőbirtokok bizonyos része magánbirtokosoknak e célra alkalmas ingatlanival szabad egyezkedés útján elcserélhető? Kívánatos-e annak kimondása, hogy a telepítésre alkalmas törvényhatósági, községi stb. ingatlanokat, ha az erre fölhevott törvényhatóság, község stb. maga nem telepít, törvényben szabályozandó módon telepítési célokra az állam magához válthatja? Az állam által milyen vagyoni képességgel bírók telepíttessenek. Középbirtok és munkástelepek alakítása megengedtetessék-e? 1894. Az V t.-cz. első és második fejezetének rendelkezései a telepítések sikere érdekében mily irányban volnának módosítandók?

IV. Parcellázás. A birtokparcellázás állami támogatásban részesítendő-e s milyen módon? Milyen értékű vagy nagyságu birtoktestek parcellázása részesítettassék állami támogatásban? A parcellák területeinek minimuma és maximuma megállapítandó-e és miképpen? A vevő tulajdonjoga, továbbá az örökösödési jog korlátozása szükséges-e s mily mértékben? A parcellázásnál fölmerülő hitel igények miképpen volnának kielégítendőek?

Szakelőadásokat a népnek.

Az idej közepes jó termés után a gazda már a jövő évre gondol. Mindenfelé ujra kezdi munkálni a talajt, szántanak, vetnek.

Attól fogva, hogy a gazda elveti a magot, az ellenségeknek egész serege lép fel ellene. Ezek között a legveszedelmesebbek: a fagy, a jég, továbbá a kártékony rovarfélék óriási csapata.

A jég ellen úgy, ahogy, a biztosítással védekezhetik a gazda.

A kártékony rovarok rengeteg faja csaknem minden növényzeten ezek rovására él és alig van növény, melyre legalább egy-egy rovarfaj ne jutna, sőt elmondhatjuk, hogy legtöbbjét 15—20, de 50 különféle rovarfaj is pusztítja.

Ha ezek ellen pusztán az emberi tudomány és szorgalomnak kellene védekezni, úgy ösztől tavaszig és tavasztól őszig minden mozdulni képes kart igénybe venne a munka. A természet maga is segít a kártékony rovarok irtási munkájánál, csak a gazda volna ezért hálás, elismerő — és segítő társát védendő, oltalmazná. A sündiszó, a vakond, a ciczkányok, továbbá az éneklő és kuszó madarak, de a rovarok közül is számosan segítik a gazdát a kártékony rovarok pusztításában. Különösen a fűrkészeknek nevezett rovarok tesznek nagy pusztítást a kártékony rovarok között. Megrohanják a legveszedelmesebb hernyókat, megszurják a testüket, beletojják petéiket és a kikelő álcák felfalják az egész hernyót.

Kérdem, hány gazda figyeli meg mind-
ezt? Hány gazda fenytíti meg az éneklő, a
kúszó madarak fészkeit kifosztó sihedereket.

Kérdem, a tanítók eléggé ajánlják-e a
nebulók figyelmébe, hogy valóságos vétek a
madárkák fészkeinek kirablása? Kérdem, für-
készi, kutatja-e gazda a vetésben előforduló
rovarkárt? Tudja-e, hogy a búza gyökerén
pusztít a drótféreg, szárán a szalmadarázs,
szipoly, búzalegy, — levelén a kabóca, —
virágján, kalászán a cserebogár. Tudja-e, hogy
a rozs a fentiekén kívül kitartja a gabona-
legyet is. És a hesszeni légy? Tudja-e, hogy
az árpát még az árpaszipoly is pusztítja. De-
hogy is tudja addig, míg egész táblák el nem
pusztulnak.

Nem kutatja jelentkezésük idejét, nem
kémléli hol és miben nyilvánul a baj, mi ellene
emberileg a leghelyesebb védekezés. Elveti a
magot, a többi a jó Isten dolga, mert ő tartja
a példaszót! „Ki mint vet — úgy arat”. —
Ő elvetett, aratásig, zsákkötésig mi gondja rá.

De vajon jól vet-e legalább. Tiszta, jó
szemet szőre a földbe? Megválasztja-e a ma-
got? Páczolja-e a magot, hogy az ezzel elke-
rülhető némi elődsí csapás ellen védekezze,
Pedig ezekre ügyelnie kellene a gazdának.

És a rovarkárookra is, melyeket kutasson,
fürkészszen, tanulmányozzon, kérjen tanácsot
a védekezésre és ne csak akkor képezze előtte
beszéd tárgyát a rovarkárok milyensége, meny-
nyisége, mikor az esetleges jégkárnál a kár-
becslő áll velük elő. Mert az előáll ám, mert
az ő gyakorlati szeme, meglátja, mérlegeli!
Mily baj azután, ha a gazda ilyenkor vagy
igaztalan jégkárkövetelést támaszt, vagy tel-
jesen tájékozatlanul áll a becselő előtt.

Vajon társadalmi egyletek, olvasóköri-
ek és efajta egyletek, mikor látják elérkezettnek
az időt, hogy a politika helyett, vagy hát Isten
neki, a politika mellett, ezeket a gazdasági
dolgokat is megvitassák felolvasások, tanulsá-
gos előadásokkal, — még a helyszínen, a ve-
téstábláknál is példák demonstrálván, ne-
veljék a gazdaközöniséget.

Nem szomorú-e az, hogy nem azért veri
el az anyjuk a Miska gyereket, mert kifoszt-
totta a fán a hasznos madár fészket, hanem
mert eltalálta szakítani a piszkos ümögöt.

Bizony, bizony nevelni, oktatni kell a
kiszáradt, mert a régi kényelmes ősterme-
lési mód mellett elpusztul a gazda. Minden
tényező, mely a népre befolyással van, tegye
meg kötelességét e téren is, mert bizony ne-
velni kell a népet. Erre a legalkalmasabb a
bekövetkező téli időszak, mikor a gazdaközön-
ségnek ideje van. — Népies felolvasások tar-
tásával is nagyon sokat lehet segíteni a sze-
gény földmivelő népen. N. H.

— Az állatforgalom szabályozása A
földmivelésügyi miniszter most tette közzé
rendeletét, a mely az osztrák kormányval létre-
jött megállapodások alapján az állatok, állati
nyerstermék és ragályfogó tárgyak kölcsön-
ös forgalmát szabályozza. A magyarországi
állatok és állati nyerstermék forgalma
ehhez képest ezentul a monarchia mindkét
államában s szoros értelemben vett belföldi
hasonló cikkek forgalmával teljesen azonos
elbánás alá fog esni. Mindazok a külön intéz-
kedések és korlátozások, a melyeket az érde-
kelt államok kormányai egymással szemben
eddigelé érvényesítettek, mostantól kezdve ér-
téküket veszítik s jövőben is mindkét fél a
most közzétett rendeletekben körülírt azonos
elvek szerint fog eljárni.

Mindkét félre nézve kiváló fontossága az
a megállapodás, hogy az eddig nagyobb terü-
letekre, (vármegyékre, Ausztriában: tartomá-
nyokra) kimondott korlátozások és tilalmak a
határmenti járások kivételével ezentul a köz-
ponti kormányzat (tehát itt is, odaát is) az
illetékes miniszter által csupán a fertőzött
járásra, tehát kisebb területre és csupán abban
az esetben érvényesíthetők, ha a betegség a
másik államba tényleg áthurcoltatott. A be-
tegség megállapítása körül követendő eljárás

is részletesen szabályozva van: a kormánynak
módjában áll a kórisme helyességéről állan-
dóan vagy ideiglenesen kiküldöttjei útján meg-
győződést szerezni. A tilalom csak addig ér-
vényes, míg a származó hely kormánya a
betegséget hivatalosan megszüntnek nem nyil-
vánítja. A 350 km²-nél nagyobb határral bíró
községek — minők nálunk tudvalevőleg kü-
lönösen az Alföldön nagyobb számban fordul-
nak elő — kisebb állategészségügyi kerüle-
tekre oszthatók. Az elkülönített nagyobb állat-
telepek pedig (különösen sertéshizlaló telepek)
az előírt föltételek főnforgása esetén környe-
zetüktől független önálló állategészségügyi egy-
ségül tekinthetők.

Az állatforgalom különös szabályozásá-
nak érintett főbb rendelkezéseiből kitűnik,
hogy Ausztriába irányuló állatforgalmunk az
eddiginél biztosabb alapra fektetve, ezentul
mindkét állam közgazdasági érdekeinek meg-
felelően zavartalanul lesz lebonyolítható.

— A „Pinczeszövetkezetekről” czímen
a nagyméltóságú földmivelésügyi m. kir. mi-
nisterium kiadványában, több díjazott pályam-
unkából összeállított füzetecske jelent meg;
mely munka útmutatást ad a szőlősgazdáknak
arra nézve, hogy miképpen lehet bortermésüket
pinczeszövetkezetek útján, jobb áron értéke-
síteni és mi módon lehet ilyen előnyöket biz-
tosító szövetkezeteket alakítani. Azon szőlő-
birtokosok, kik e tárgyban vagy bármely szőlő-
lészeti ügyben bővebb tájékozást óhajtanak
szerezni, forduljanak egyszerű levelező-lapon
az „E. G. E.” titkári hivatalához, vagy a tor-
dai és n. enyedi m. kir. kerületi szőlészeti és
borászati felügyelőségekhez, melyek díjtalanul
és készségesen küldik meg ezen füzetecskét,
illetőleg adnak felvilágosításokat.

— Szövetkezetek iparigazolványa. Az
ipari és kereskedelmi ügyletekkel foglalkozó
részvénytársaságok és szövetkezetek üzletüket
az elsőfoku iparhatóságnál bejelenteni s ipar-
igazolványt váltani kötelesek. A bejelentési
kötelezettség csak a társaságnak, illetve szö-
vetkezetnek a cégjegyzékbe történt beveze-
tése, illetve az annak megtörténtéről szóló
értesítés kézhez vétele után áll be. A keres-
kedelemügyi miniszter 1899. é. 36.000. sz. ide-
vonatkozó rendelete a következő: Egy konkrét
esetből kifolyólag fölmerülvén azon kérdés,
hogy a részvénytársaságok és szövetkezetek
az 1884. évi XVII. t. czikk 4. §-ában előírt
bejelentést mikor tartoznak teljesíteni, tudom-
ás végett értesítem, hogy a szóban forgó
bejelentési kötelezettség csak a társaságnak,
illetve szövetkezetnek a cégjegyzékbe történt
bevezetése, illetőleg az ennek megtörténtéről
szóló értesítés kézhez vétele alapján áll be,
mivel az 1875. évi XXXVII. t. cz. 160., illetve
228. §-a szerint a részvénytársaság és szövet-
kezet a cégbejegyzés megtörténte előtt léte-
zőnek nem tekinthető.

1899. szept. 28.

Időjárás. A barometer Keleten tovább emelkedve
ma Közép-Oroszországban 770 millimeter fölött van, míg
az északi depresszió centruma valamivel északabbra vo-
nult; a kontinens déli felében a légnyomás egyenletes elosz-
lása megváltozott és egy másik maximum fejlődött ki
Spanyolország följött

Nevezetesebb eső csak a nyugati francia partokon
esett és szórányosan esős az idő Németországban.

A hőmérsékleti viszonyok csak lényegtelenül változ-
tak meg.

Hazánkban az elmúlt 24 órában schol sem volt eső,
az idő tulnyomóan derült és főleg az Alföldön enyhe.

Jóslat: Nagyobbodó felhőzettel enyhe és az ország
nyugati telében esőre hajló idő várható.

Hőmérséklet: O-Gyalla 13.7, Budapest 11.3, Zágráb
11.0, Szeged 13.0, Kolozsvár 7.2, Bécs 11.2, Róma 13.6,
Páris 14.9, Berlin 13.8, Szentpétervár 10.2, Konstantinápoly
— 0.

Budapesti gabonatözsde.

I. Készárúüzlet.

	1899. szept. 28.
Buza 76 kilós	frt 8.20—6.65
rozs új elsőrendű	„ 6.55—6.65
„ „ másodikrendű	„ 6.45—6.55
árpa „ takarmány	„ 6.—6.20
„ „ égetni való	„ 5.70—5.90
„ „ sörfőzésre való	„ 6.00—7.—
zab „	„ 5.35—5.45

tengeri ó-bánsági	„ 5.05—5.25
„ másnemű	„ 0.—0.—
repcze új káposzta	„ 11.30—11.80
Köles új	4.80—5.10

II. Határidő-üzlet.

1899. szept. 28.

Kötések. Az üzlet folyamán a következő kötések
történtek:

Buza októberre	8.50, 8.29 8.30, 8.31.
1900 ápr.-ra	8.84, 8.75, 8.74, 8.73.
Rozs októberre	6.62, 6.63,
„ áprilisra	6.99, 7.01.
Zab októberre	4.95, 4.92, 4.91,
„ áprilisra	5.37, 5.35,
Tengeri máj.-ra	5.4. 5.05

Budapesti értéktözsde.

1899. szept. 28.

Osztrák hitelrészvény	369.90
Magyar hitelrészvény	374.75
Leszámitoló bank	352.—

Kolozsvári piac.

A csütörtöki (szeptember 21-iki) **hetivásáron** a
következő árakat jegyeztük föl.

Buza métermázsánként	frt 8.00—8.50
Rozs „	frt 5.50—6.—
Zab „	frt 4.80—5.—
Árpa „	frt 4.50—5.—
Kukoricza „	frt 4.50—4.80
Marhahús I. oszt.	52 kr.
„ II. „	48 kr.
Tojás 3 drb.	10 kr.
Csirke párja nagyság szerint	0.50 kr.—1 frtig.

NYILT-TÉR.

Elsőrangú hazai gyártmány.

GÖZCÉPLEK

Pontos czim:

**Első Magyar
Gazdasági Gépgyár**

RÉSZVÉNY-TÁRSULAT

BUDAPEST.

Magyarország legnagyobb és egyedüli
gazdasági gépgyára,
mely a gazdálkodáshoz szükséges
ÖSSZES
gazdasági gépeket gyártja.

Rendelések megtétele előtt kérjük minden
szakbavágó kérdéssel bizalommal hozzánk
fordulni. (209.)

Részletes árjegyzékkel
és szakszerű felvilágosítással díjmentesen szolgálunk.

Szecskavágók   Morzsolók

LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG: Az irodalmi szak-
osztály elnöke: Br. BÁNYFY ERNŐ, alelnök: SZABÓ
SÁMUEL, tagok: Br. FEILITZSCH ARTHUR, Dr.
GIDÓFALVY ISTVÁN, GYÁRFÁS BENEDEK, KUSZKÓ
ISTVÁN, LÉSZAI FERENCZ, Bárány MANNBERG
SÁNDOR, TUBA LAJOS, TURCSÁNYI GYULA.

Felelős szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társzerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.

A kiadóhivatal vezetője:

MARSELEK FERENCZ.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.

HIRDETÉSEK.

Clayton & Shuttleworth
 nezőgazdasági gépgyárosok Budapest Váci-körút 63. sz.
 által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gözcséplőgép-készletek 2 1/2 egész 12 lóerőig, szalmakazalozók, továbbá járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák.

„Columbia-Drill”
 legjobb sorvetőgépek, szecsavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, darálók, őrlő-malmok, egyetemes acél-ekék,

2- és 3-vasú ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Részletes árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Lincolni törzsgyárunk a világ legnagyobb locomobil- és cséplőgép-gyára.

33. III.

CSIRÁZTATÓ KÉSZÜLÉK
 IGEN PRAKTIKUS, OLCSON
 ELADÓ. CZIM A KIADÓBAN!

STOLCZ WINCZE

Kolozsvár főtér 11.

Arany, Ezüst, Ékszer

javitások, átalakítások, valamint minden új munkák szakszerű előállítása pontosan eszközöltetik. (127.)

A „Kolozsvári Népbank, mint Szövetkezet”

második üzletévébe lépett.

Szervezési céljának kitartó munkálásával, hézagpótló voltát, már az első év alatt, beigazolta

Az apróbb hitel kielégítése, a fillérenkénti tőkegyűjtés elősegítése és a tagok takarékbetétjeinek kedvező gyümölcsösztetése fogják ezentúl is kizárólagos céljait képezni.

A kezelési költségek rendkívüli csekély-sége folytán, az intézet abban a helyzetben van, hogy a betéteket 5 1/2 %-kal gyümölcsösztetheti.

Üzletrész-jegyzések eszközölhetők mindennap d. e. 10—1 óráig, a hivatalos helyiségben: **Külmagyar-utca 1. szám alatt a theologiai épületben.**

Egy üzletrész ára 30 frt, mely összeg heti 20 kros részletekben törleszthető.

Eddig jegyzett üzletrészek összege:

30,000 frt. (60.)

GRAEPEL HUGÓ gép- és rostalemezgyár, malomépítészet

BUDAPESTEN, V. ker., Külső Váci-út 46. szám.

Marshall Sons & Co. Lmtd angolszász gépgyár vezérigényőke ajánl utolérhetlen szerkezetű és minőségű Marshall-féle

gőzmozgonyokat és gözcséplőgépeket,

szabadalmazott kombinált gabona- és lóhercséplőgépeket

két cséplődobbal,

szabadalmazott gabonacséplőgépeket kombinálva kukorica-morzsolóval, GIBAS-féle szabad. kazalozókészüléket (gólyt), — HARRISON-féle „Albion” őrlőgépeket. Malomépítészeti osztályom elvállal gazdasági malmok, magas-, félmagas és vāmörllalmok teljes berendezését és takarmánykamrák felállítását — Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Nemes gyümölcs

Nemes faju alma, körte, barackot, kizárólag egészséges és szép gyümölcsöt veszek.

Ajánlatokat az ár métermázsánkénti jegyzésével kérek.

(211.) **Czirbesz Gyula**
 gyümölcskereskedő

Budapest, Lónyay-utca II.

Hangszergyár!

Saját gyártmányu hegedűk, gordonkák, gitárok, citerák, czimbalmok, fa- és réz fuvóhangszerek, valamint azok alkatrészeinek nagy választéku raktára; továbbá német és olasz

hurokat

BRAUN MIHÁLY

KOLOZSVÁR

Wesselényi Miklós-u. 18.

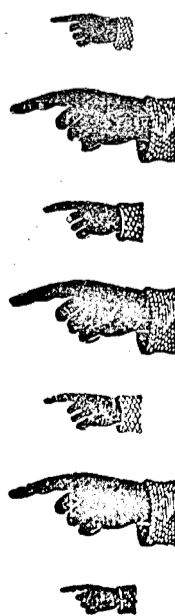
Mindennemű javítások

pontosan és olcsón eszközöltetnek. Vidéki megrendelések gyorsan teljesíttetnek.

Árjegyzék

kivánatra ingyen és bérmentve.

(117.)

FISCHER PÉTER és Társa

cs. és kir. udvari szállítók

mű- és kötszer-gyárosok
 BUDAPESTEN.

Raktár és gyár: IV. Kossuth Lajos-utca 6.

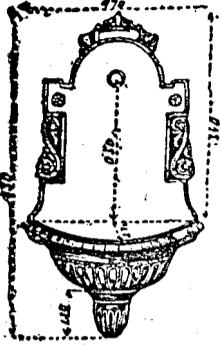
Ajánlják mindennemű állatorvosi mű- és kötszerrel dúsan felszerelt raktárukat, mely mindenféle újabb szerkezetű sebészi, szülészeti, bonczati, patkolástani és más állatgyógyászati czélokra szükséges eszközöket tartalmaz.

1894. évi árjegyzéket kívánatra beküldünk.

Eszközök javítása és átalakítása is elvállaltatik. (7.)

BARANYI JÁNOS

épület műbádogos, vízvezetési és csatornázási vállalkozó
Kolozsvárt, Széchenyi-tér 5-6 sz., Telefonszám 101.
PÁRISI DISZOKLEVÉLLEL Elvállal és készít az alább felsorolt munkákat jóállás mellett és lehető olcsó árban.

Bádogos munkák

épületekre eresz csatornákat és egyéb díszítményeket horgony vagy bármilyen fémekből rajz vagy minta szerint, ezen kívül üzletben kapható és megrendelhető mindenemű konyhaberendezések.

Vízvezeték és csatornázás

magán gazdasági telepekre, vagy magán épületek városi vezeték összekötésére, teljes magán fürdőket, szivattyúk, fecskendőket,

szökőkutak, stb. **csatornázások** vas, ólom vagy kőanyag csövekből, (csoetek) minden kivételben, vizelők, mosdók és kiöntők szerelését. (148.)

Fürdőkádak kölcsön kaphatók!

Fedél és csatornafestést felvállal!

A fenti munkálatok évi javítását és jókarban tartását olcsón eszközli helyben mint vidéken.

Papp László

kávé-, fűszer-, bor- és csemege kereskedő

Kolozsvárt, Theologia épület.

Ajánlja a helybeli és vidéki n. é. közönségnek raktárán levő kitünő minőségű és ízű kávéit.

ÁRJEGYZÉK.

	frt kr.
1 kgr. Sántos válogatott	1.14
1 " Jamaikai jóízű erőteljes	1.30
1 " Guatemala fin., igen ajánlható	1.48
1 " Portorico közép szemű finom	1.62
1 " Portorico legfinom. erős, nagyszemű	1.82
1 " Ceylon finom	1.70
1 " Ceylon nagyszemű. igen finom	1.92
1 " Cuba nagyszemű legfinomabb	2.02
1 " Arany jáva, zamatos	1.90
1 " Mocca arabiai	1.92
1 " Gyöngy zamatos, fin. minőség	1.80
1 " Gyöngy nagyszemű, kiváló minőség	2.10

Vidéki megrendelésnél bérmentve kilonként 6 krral drágább.

Megrendelések postán utánvétellel 5 kilós Zsákokskákban több fajta kávéból is összeállítva kiadtnak.

Kitünő minőségű kávéimmal a versenyt bármely fiúmei, triestzi és hamburgi cégekkel kiállom. (193.)

Hagyatékokat, régiségeket

ezüstöt, ékszer készpénzért vásárol

Löfkovits ékszerész**Debreczen.**

Ugyanő, grammonként 1 kr. munkadíj ráfizetésével, régi ezüstöt becserél, legdivatosabb 13 próbás éteszközökre.

(212.)

Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet.

BUDAPESTEN, VIII., József-körut 8.

Alakult 1894. évben.

Elnök: TELEKI GÉZA gróf Alelnök: CSÁVOSSY BÉLA.

Igazgatósági tagok:

ANDRÁSSY GÉZA gróf, DESSEWFFY ARISTID, PÜSPÖKY EMIL, SZÓNYI ZSIGMOND
TELEKI SÁNDOR gr.

Vezérigazgató: SZÓNYI ZSIGMOND.

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet a gazdaközönség általános elismerése szerint a **biztosítás** terén híven megfelel hivatásának; folyton fejleszti a reformokat, melyeket a gazdaközönség évek óta sürgetett és a károknak gyors és méltányos kiegyenlítésével a felek teljes megelégedését vívta ki magának; az

épület és átalány (pauschal) biztosításnál

rendkívül mérsékelt díjaival tetemes megtakarítást tesz lehetővé, a szövetkezet pusztán csak a díjakat számítja fel a megfelelő kincstári bélyeggel; — minden más illeték kizárásával.

A takarmány és szalmáseleség

biztosítása egy intézetnél sem eszközölhető oly olcsón és oly kedvező feltételek mellett, mint a szövetkezetnél.

Gazdasági egyesületi tagok — tekintet nélkül a biztosított érték nagyságára — a tiszta díjból 5% díjengedményben részesülnek.

Kiszágnak, ha huszan egyszerre, egy csoportban, de külön-külön ajánlattal terményeiket biztosítják, 10% engedményben részesülnek.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság Budapesten (József-körut 8.) és a vidéken létesített ügynökségek. (185.)

Gyümölcs és szőlő bor készítési gépek.**Gyümölcs és szőlő sajtók,**

folytonosan ható kettős emeltyű szerkezettel és nyomerő szabályzóval. A munka képesség 20% nagyobb, mint bármely más sajtónál.

Szőlő és gyümölcs zúzó

és bogó morzsolók.

Teljesen felszerelt szüretelő készülékek.

Szőlő és gyümölcs őrölők, Aszaló készülékek gyümölcs és fűzelék aszalásra, gyümölcs-vágó és hámozó gépek, legújabb szerkezetű szabad, önműködő „Syphonia” gyümölcs és szőlővessző permetezők, gyártatnak és szállítanak jóállás mellett a legjobb kivitelben. (203.)

Mayfarth Ph. és Társa

es. kir. kizár szabad gazdasági gépgyárak, vasöntöde és gőzhámor.

BÉCS, II., Taborstrasse 71.

Kitüntető 400 arany, ezüst és bronz éremmel.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Képviselők és viszontelárúsítók felvételnek.

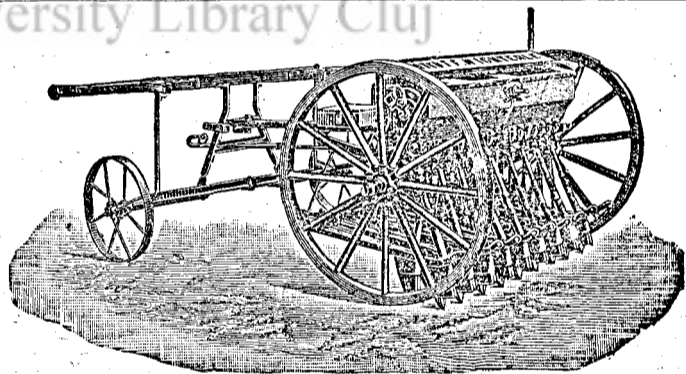
Szabadalmazott**„Montania Drill” sorvetőgép**

a legegyszerűbb és legtökéletesebb úgy sik, mint hegyes talajhoz.

Kitüntetések versenyeken és kiállításokon:

10 állami érem, 12 nagy arany érem, 14 ezüst érem, 10 diszoklevél és érdemdíj.

Kisbéren rendezett vetőgépversenyen szintén állami érmet nyert.

Szabadalmazott „Montania Drill” sorvetőgépeink fölönye:

Mindennemű gabnanemet, minden kívánt mennyiségben, egy és ugyanazon vetőkeszülékkel, **legnagyobb pontossággal** vet.

!!! A magszekrény átbillentése által a benne levő gabona egy pillanat alatt a zsákba vissza tölthető. !!!

Egy 17-soros „Montania” csupán 2 ló- vagy ökörvonóerőt igényel.

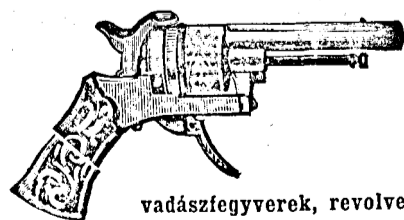
„Montania Drill” vetőgépünket kipróbálás céljából szívesen bocsátjuk a t. gazdaközönség rendelkezésére.

Első prozniczi Gazdasági gép- és Gőzmotor-Gyár,

Wichterle F. (206.)

BUDAPEST, VI. ker., Gyár-utca 50.

— Nagy képes árlappal mindenféle gazdasági gépről bérmentve szolgálunk. —

Legolcsóbb

bevásárlási

forrás

mindennemű

vadászfegyverek, revolverek és vadászati
ezikkelben. (192.)

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Régi fegyverek ujjakkal kieserlőtetnek.

FÖLDESZ L. puskaművesnél

BUDAPEST, IV., MUZEUM-KÖRUT 3.

GAÁL és MOLNÁR

ASZTALOS és KÁRPITOS BUTORAINKAT

a lepszolidabb árakban, az érdeklő közönség becses figyelmébe ajánljuk.

(164.)

Gaál és Molnár.

legnagyobb bútóraktára

KOLOZSVÁRT, Unió-utca 8—10. sz.

Saját műhelyünkben és felügyeletünk alatt szakszerűen készült

SZIVATTYUK MÉRLEGEK

mindennemű házi és nyilvános czélokra, a mezőgazdaság-, építkezés- és iparnál.

A BOWER BARFF-féle

szabadalmazott inoxydálási módszer szerint

= inoxydált szivattyuk =

rozsdá ellen védve.

(87.)

W. GARVENS, Wien,

I. Schwarzenberg-gasse 6.

I., Wallfischgasse 14.

➔ Árjegyzékek ingyen és bérmentve. ➔

MÉRLEGEK

legújabb javított rendszerű tiredés, srárados és hidmerlegek, fából és vasból, kereskedelmi, közlekedési, gyári, mezőgazdasági és ipari czélokra

EMBERMÉRLEGEK, MÉRLEGEK

házi használatra

Szivattyu- és gépgyártási betéti társaság.

Alapított 1869-ben. — Cs. és kir. udv. szállítók.

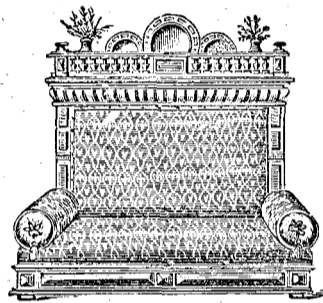
RAKTÁRAK:

KOLOZSVÁRT,
Unió-utca 5.

MAROS VÁSÁRHELYT,
Szentgyörgy-utca 2.

Mestitz Mihály és fiai

Első maros-vásárhelyi bútór- és építészeti asztalos munkák gyára gőzerőre berendezve, kárpitos és díszítő műhelyek.

A m. kir. államvasutak kolozsvári, aradi, debreczeni, szegedi, zágrábi, miskolci és budapesti üzletvezetőségének szállítói.

Nagy raktár saját készítményű fa- és kárpitos bútorokból, függöny és szőnyegekkel.

Olcsó árak, szolid munka, pontos kiszolgálás.

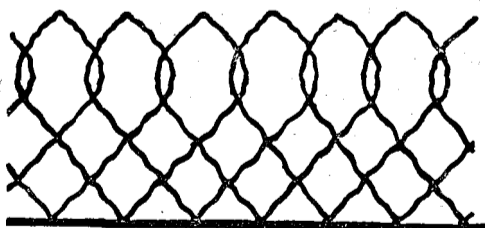
Kitűnő minőségű száraz amerikai parkettek jutányos árban.

(188.)

LÉBER GYULA

első erdélyi sodrony szövet-fonat és szita-áru gyára
KOLOZSVÁRT, Torda-utca 9. szám.

Ajánlja minden e szakba vágó munkáit, ugymint: kertek, erdők, vadaskertek, szőlők, sírhelyek, stb. bekerítéséhez való Gép-sodrony-fonatait, majorsági udvarok fonattal való bevonását; pince, padlás, felső világossági, magtár és éléskamra ablakok rostélyzatát, áthányó rosták, szén, kocsz, kavics válogatásához; szikrafogók gépekhez. Zöldre festett légy szövet, szelelő és löherrosták. Backer-féle rosták és egyébféle használatra vas-, réz- és czinszövetek, Kruppa-sodrony szegélyzetek, aczél tuskés sodrony-kertek s. a. t. bekerítésére. Különböző mintákban, fakeretbe foglalt rosták és sziták, ruganyos ágybetétek (mátráz), sodrony-láb-törölők. Képes árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve szolgálók. (121. 4—26.)

Clichéket árjegyzékek, könyvek, szak- és folyóiratok, katalógusok és hirdetések, valamint minden egyéb nyomtatvány illusztrálásához rajz vagy fénykép után kitűnő kivitelben és legolcsóbb áron készít és szállít:

Fischer Lipót

chemigrafikai műintézete

Budapest,

IV., Kossuth Lajos-utca 15.

az Ujvilág-utczával szemben.

Vidéki megrendelések is legnagyobb pontossággal és figyelemmel teljesíttetnek. (4.)

Magyar Jelzálog-Hitelbank

alaptőkéje teljesen befizetett 15 millió arany forint.

Képviselősege útján Kolozsvártt (Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

4% Záloglevélkölcsönöket

nyújt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel 5 százaléknál,

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesztéssel 5-40 százaléknál évi részletfizetés mellett és magasabb leszámítási árfolyam mellett 4 1/2 %-os záloglevélkölcsönöket földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5-40 százaléknál és nagyobb városokban fekvő házakra 42 1/2 évi törlesztéssel 5-65 %-os évi részletfizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értéke és a megszavazandó kölcsön összegére nézve az Erdélyi Gazdasági Egylet bizalmi férfiai adnak véleményt. (1.)

A bank képviselőségénél kaphatók 4% és 4 1/2 %-os záloglevelek, 3%-os nyereségmentesek.

Marcinkiewicz Ignác férfi ruha-szabó

KOLOZSVÁRT, Belközép-utca 3. szám.

Ajánlja 18 év óta fennálló s a mai kor és divat követelményeinek teljesen megfelelően berendezett

FÉRFI-SZABÓ-ÜZLETÉT.

Raktáron tart nagyon szép hazai, valamint valódi angol, francia és külföldi szövet-ujdonságokat.

Ugy helyi, mint vidéki megrendeléseket szakszerű munkával pontosan és olcsón teljesít.

(150.)